

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітнього ступеня бакалавр

на тему:

«Теоретичні та практичні засади обліку і аналізу основних засобів
бюджетних установ»
(тема)

Виконав: студент

Групи ОА-23

спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

освітня програма Облік і аудит

Мачульський Олександр Миколайович

Науковий керівник

кандидат економічних наук, доцент,

Гончаренко Олена Олексіївна

Допущено до захисту

протокол № 9 від «08» 06 2026 р.

завідувач кафедри фінансового моніторингу та

підприємництва

науковий ступінь

Прізвище, ініціали

Анотація
на кваліфікаційну роботу
**«Теоретичні та практичні засади обліку і аналізу основних засобів
бюджетних установ»**

Студента(ки) Мачульського Олександра Миколайовича

Спеціальність (шифр, назва) 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма (назва) «Облік і аудит»

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення організації обліку й аналізу основних засобів бюджетних установ в умовах цифровізації та реформування державного сектору.

Проблема дослідження пов'язана з необхідністю підвищення ефективності використання основних засобів бюджетних установ, удосконалення облікових процедур, забезпечення достовірності фінансової інформації та впровадження сучасних цифрових інструментів для автоматизації обліково-аналітичних процесів.

Результати Досліджено теоретичні засади обліку та аналізу основних засобів бюджетних установ, розкрито їх економічну сутність, склад і класифікацію. Проаналізовано нормативно-правове та методологічне забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів у державному секторі відповідно до вимог НП(С)БОДС 121 «Основні засоби». Узагальнено систему показників аналізу стану, руху та ефективності використання основних засобів. Практичне дослідження проведено на матеріалах ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів». Здійснено організаційно-економічну характеристику установи, досліджено порядок документального оформлення, оцінки, амортизації, переоцінки, інвентаризації та списання основних засобів. Проведений аналіз засвідчив позитивну динаміку загальної вартості активів установи та зростання обсягів матеріальних ресурсів. Водночас виявлено тенденцію до зменшення вартості та питомої ваги основних засобів у структурі активів, що свідчить про підвищення рівня їх зношеності та потребу в оновленні матеріально-технічної бази. У результаті дослідження організації бухгалтерського обліку встановлено, що система обліку основних засобів у досліджуваній установі відповідає чинним нормативним вимогам та охоплює всі основні етапи облікового процесу: від документального оформлення надходження активів до їх списання. Проведений аналіз ефективності використання основних засобів підтвердив недостатній рівень оновлення матеріально-технічної бази та необхідність посилення аналітичної роботи щодо оцінки технічного стану активів. За результатами дослідження запропоновано удосконалення організації внутрішнього контролю шляхом чіткого розмежування відповідальності працівників, удосконалення процедур інвентаризації та посилення контролю за технічним станом об'єктів. Обґрунтовано необхідність удосконалення облікової політики установи через запровадження внутрішніх критеріїв розмежування витрат на ремонт і модернізацію основних засобів. Також запропоновано посилити аналітичну роботу шляхом систематичного розрахунку показників ефективності використання основних засобів та активізувати використання сучасних інформаційних технологій для автоматизації облікових процесів, що сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації, покращенню внутрішнього контролю та підвищенню ефективності управління матеріально-технічною базою установи.

Ключові слова: основні засоби, бюджетна установа, бухгалтерський облік, аналіз, амортизація, цифровізація, державний сектор.

Abstract
for the qualification thesis
**«Theoretical and Practical Foundations of Accounting and Analysis of
Fixed Assets of Budgetary Institutions»**

Student: Machulskyi Oleksandr Mykolaiovych

Specialty 071 «Accounting and Taxation»

Educational Program: «Accounting and Audit»

The Purpose of the thesis is to provide a theoretical justification and develop practical recommendations for improving the organization of accounting and analysis of fixed assets of budgetary institutions under conditions of digitalization and public sector reforms.

The research problem is associated with the need to increase the efficiency of fixed asset utilization in budgetary institutions, improve accounting procedures, ensure the reliability of financial information, and implement modern digital tools for automating accounting and analytical processes.

Results The theoretical foundations of accounting and analysis of fixed assets of budgetary institutions were studied; their economic essence, composition, and classification were disclosed. The regulatory, legal, and methodological framework for fixed asset accounting in the public sector was analyzed in accordance with the requirements of NR(S)APS 121 “Fixed Assets”. The system of indicators used to analyze the condition, movement, and efficiency of fixed asset utilization was summarized. The empirical research was conducted using materials from the Smila Center for Training and Retraining of Skilled Workers. An organizational and economic characteristic of the institution was carried out, and the procedures for documentation, valuation, depreciation, revaluation, inventory procedures and disposal of fixed assets were examined. The conducted analysis demonstrated positive dynamics in the total value of the institution’s assets and the growth in material resources. At the same time, a tendency toward a decrease in the value and share of fixed assets within the asset structure was identified, indicating an increasing level of depreciation and the need to renew the material and technical base. As a result of the study of accounting organization, it was established that the fixed asset accounting system of the investigated institution complies with current regulatory requirements and covers all major stages of the accounting process: from documenting asset acquisition to their disposal. The analysis of fixed asset utilization efficiency confirmed an insufficient level of renewal of the material and technical base and the necessity of strengthening analytical work related to assessing the technical condition of assets. Based on the research findings, improvements to internal control organization were proposed through clear allocation of employee responsibilities, improvement of inventory procedures, and strengthening control over the technical condition of assets. The necessity of improving the institution’s accounting policy through the introduction of internal criteria for distinguishing between repair costs and modernization costs of fixed assets was substantiated. It was also proposed to strengthen analytical work through systematic calculation of indicators of fixed asset utilization efficiency and intensify the use of modern information technologies for the automation of accounting processes, which will contribute to increasing the reliability of accounting information, improving internal control, and enhancing the efficiency of managing the institution’s material and technical base.

Keywords: fixed assets, budgetary institution, accounting, analysis, depreciation, digitalization, public sector.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	10
1.1. Економічна сутність, склад та класифікація основних засобів бюджетних установ	10
1.2. Методологічні засади обліку основних засобів у державному секторі	13
1.3. Теоретичні основи аналізу основних засобів	19
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ДНЗ «СМІЛЯНСЬКИЙ ЦЕНТР ПІДГОТОВКИ І ПЕРЕПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ»	25
2.1. Організаційно-економічна характеристика установи	25
2.2. Організація бухгалтерського обліку основних засобів у закладі	30
2.3. Аналіз динаміки і структури основних засобів установи	40
2.4. Аналіз ефективності використання основних засобів установи	47
РОЗДІЛ 3. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ УСТАНОВИ	52
3.1. Оптимізація документального оформлення та автоматизація облікових процедур основних засобів установи	52
3.2. Застосування сучасних цифрових інструментів для автоматизації аналізу та візуалізації показників руху основних засобів	70
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах реформування системи державного сектору України важливого значення набуває підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів та забезпечення належного рівня контролю за державним майном. Одним із ключових елементів матеріально-технічної бази бюджетних установ є основні засоби, які забезпечують виконання освітніх, соціальних, адміністративних та інших суспільно важливих функцій. Від рівня організації бухгалтерського обліку та проведення економічного аналізу основних засобів залежить достовірність фінансової інформації, ефективність управлінських рішень, своєчасність оновлення матеріально-технічної бази та раціональність використання бюджетних коштів.

Особливої актуальності тема набуває в умовах обмеженості фінансових ресурсів, високого рівня зношеності основних засобів бюджетних установ, необхідності модернізації матеріально-технічної бази та гармонізації національної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами державного сектору. Належна організація обліку основних засобів забезпечує контроль за їх збереженням, правильність нарахування амортизації, своєчасне відображення господарських операцій у фінансовій звітності та створює інформаційну основу для проведення економічного аналізу ефективності використання державного майна. Саме тому дослідження теоретичних і практичних засад обліку та аналізу основних засобів бюджетних установ є актуальним і має важливе практичне значення.

Проблеми організації бухгалтерського обліку та аналізу основних засобів у державному секторі досліджували у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: Свірко С. В. [1, с. 214-225], Беженар А. Ю. [2], Задорожний З. В. [3, с. 21], Бондар М. І. [4, с. 27-33], Кононенко О. Л. [5, с. 188-

191], Лучко М. Р.[6, с. 125-135], Меліхова Т. О.[7, с. 30-36], Ніколашин А. В. [8], Яковишина Н. А. [9, с. 779-782], Яковенко К. А. [9, с. 779-782], Лукасевич П. А. [10, с. 98], Ловінська Л. Г. [11], Сушко Н. І. [12, с. 12], Шара Є. Ю. [13, с. 440]., та інші. У наукових працях досліджуються питання економічної сутності основних засобів, їх класифікації, методики оцінки, документального оформлення операцій, нарахування амортизації, проведення аналізу ефективності використання та удосконалення системи внутрішнього контролю. Водночас окремі питання, пов'язані з удосконаленням організації обліку і аналізу основних засобів у бюджетних установах в умовах сучасних змін нормативно-правового середовища, потребують подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування та розроблення методичних і практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку і аналізу основних засобів бюджетних установ.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність, склад та класифікацію основних засобів бюджетних установ;
- дослідити нормативно-правові та методологічні засади обліку основних засобів у державному секторі;
- узагальнити теоретичні основи аналізу основних засобів;
- надати організаційно-економічну характеристику ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів»;
- дослідити організацію бухгалтерського обліку основних засобів у закладі;
- провести аналіз динаміки, структури та ефективності використання основних засобів установи;
- Оптимізувати процес документального оформлення та автоматизації облікових процедур основних засобів установи;

– Розробити процедуру застосування сучасних цифрових інструментів для автоматизації аналізу та візуалізації показників руху основних засобів.

Об’єктом дослідження є процеси обліку та аналізу операцій з основними засобами бюджетних установ.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку і аналізу основних засобів бюджетних установ.

Суб’єктом дослідження є ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів».

Методи дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Метод теоретичного узагальнення застосовано для дослідження економічної сутності основних засобів та узагальнення наукових підходів до їх обліку й аналізу. Метод аналізу і синтезу використано при дослідженні структури та динаміки основних засобів установи. Порівняльний метод застосовано для оцінки змін показників діяльності установи за 2023–2025 роки. Табличний і графічний методи використано для наочного відображення результатів дослідження. Коефіцієнтний метод застосовано при аналізі ефективності використання основних засобів. Також у роботі використано методи групування, систематизації, економічного аналізу та узагальнення результатів дослідження.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України з питань бухгалтерського обліку в державному секторі, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, методичні рекомендації Міністерства фінансів України, фінансова звітність, первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» за 2023–2025 роки.

Методичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері бухгалтерського обліку, аналізу та контролю

основних засобів, матеріали науково-практичних конференцій, довідково-інформаційні видання, а також чинні нормативно-правові документи з питань організації обліку в державному секторі.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Тенденції та перспективи розвитку економіки України в умовах сучасних викликів» (присвяченій 60-річчю заснування коледжу, 1966–2026), яка проводилася на базі Черкаський державний фаховий бізнес-коледж. За темою дослідження подано тези доповіді на тему «Теоретичні та практичні засади обліку і аналізу основних засобів бюджетних установ».

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці пропозицій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та аналізу основних засобів у бюджетній установі. Запропоновані рекомендації можуть бути використані в практичній діяльності ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» для підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, удосконалення внутрішнього контролю за збереженням основних засобів, покращення аналітичного забезпечення управлінських рішень та підвищення достовірності фінансової інформації.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

1.1. Економічна сутність, склад та класифікація основних засобів бюджетних установ

Матеріально-технічна база є одним із визначальних чинників забезпечення стабільного функціонування бюджетних установ, оскільки саме вона створює необхідні умови для реалізації державної соціально-економічної політики. Освітні, наукові, медичні, культурні та адміністративні заклади виконують суспільно важливі завдання, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів. У цьому контексті особливого значення набуває ефективне управління активами довгострокового використання, насамперед основними засобами, які формують матеріальну основу діяльності установ державного сектору [15].

Економічна сутність основних засобів бюджетних установ полягає у їх здатності забезпечувати отримання корисного потенціалу протягом тривалого періоду використання. На відміну від суб'єктів підприємницької діяльності, де ключовим результатом використання активів є отримання прибутку, у бюджетній сфері головним є забезпечення виконання функцій, визначених законодавством і статутними документами установи. Отже, ефективність використання основних засобів оцінюється не лише через фінансові показники, а й через якість надання суспільних послуг, рівень доступності освітніх чи соціальних програм, створення належних умов праці та навчання.

Відповідно до сучасних підходів бухгалтерського обліку державного сектору основними засобами визнаються матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або

задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року[20].

Економічна природа основних засобів проявляється через їх участь у діяльності установи протягом тривалого часу без втрати натуральної форми. Вони багаторазово використовуються у процесі виконання функцій установи, поступово зношуються фізично та морально, а їх вартість переноситься на витрати шляхом нарахування амортизації. Такий механізм дозволяє відображати реальну вартість активів у фінансовій звітності та забезпечувати контроль за станом державного майна (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні ознаки основних засобів бюджетних установ[20]

Важливим аспектом дослідження є визначення складу основних засобів бюджетних установ. Його формування залежить від характеру діяльності

установи, галузевої належності, масштабів функціонування та специфіки виконуваних завдань. Так, у закладах освіти значну частку основних засобів становлять навчальні корпуси, гуртожитки, майстерні виробничого навчання, лабораторне обладнання, комп'ютерна техніка, меблі, інструменти та інші активи, необхідні для організації освітнього процесу та підготовки кваліфікованих кадрів [23, 24].

Склад основних засобів безпосередньо впливає на організацію бухгалтерського обліку, оскільки різні групи активів мають відмінні строки корисного використання, особливості документального оформлення операцій, порядок амортизації та відображення у фінансовій звітності.

З метою забезпечення ефективного управління активами, здійснення контролю за їх збереженням і проведення економічного аналізу основні засоби класифікують за низкою таких ознак як: класифікація за видами, функціональним призначенням, ступенем використання, належністю, джерелами надходження, характером участі у діяльності установи, технічним станом. З метою систематизації підходів до обліку та аналізу основних засобів доцільно узагальнити класифікаційні ознаки, їх групування та практичне призначення (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікаційні ознаки основних засобів бюджетних установ

Класифікаційна ознака	Групування	Призначення класифікації
1	2	3
За видами (економічним змістом)	земельні ділянки; будівлі; споруди; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар; інші основні засоби	Забезпечення правильного бухгалтерського обліку та відображення у фінансовій звітності
За функціональним призначенням	виробничі; невиробничі	Аналіз участі в процесі надання послуг та визначення ролі у діяльності установи
За ступенем використання	діючі; тимчасово не використовуються; законсервовані; такі, що підлягають списанню	Оцінка ефективності експлуатації та технічного стану

Продовження таблиці.1.1

1	2	3
За належністю	державні; комунальні; отримані на правах оперативного управління	Визначення правового статусу майна та відповідальності за його збереження
За джерелами надходження	придбані за бюджетні кошти; отримані безоплатно; передані між установами; створені власними силами	Контроль цільового використання бюджетних ресурсів
За характером участі у діяльності	активна частина; пасивна частина	Проведення економічного аналізу ефективності використання матеріально-технічної бази
За технічним станом	нові; придатні до експлуатації; зношені; потребують модернізації	Прийняття управлінських рішень щодо ремонту, реконструкції або списання

Джерело: сформовано автором на основі [25]

Наведена класифікація дозволяє забезпечити повноту аналітичної інформації, сприяє підвищенню рівня внутрішнього контролю та формує основу для проведення комплексного аналізу ефективності використання основних засобів у бюджетних установах.

Таким чином, основні засоби бюджетних установ є важливим елементом їх активів, який забезпечує реалізацію функцій державного сектору та формує матеріальні передумови надання суспільних послуг. Чітке визначення економічної сутності, складу та класифікаційних ознак основних засобів є необхідною умовою організації ефективної системи бухгалтерського обліку, здійснення внутрішнього контролю та проведення обґрунтованого економічного аналізу їх використання.

1.2. Методологічні засади обліку основних засобів у державному секторі

Методологічні засади обліку основних засобів у державному секторі формуються під впливом системи нормативно-правового регулювання, яка визначає єдині підходи до їх визнання, оцінки, обліку та відображення у

фінансовій звітності. В умовах реформування системи державних фінансів особливого значення набуває гармонізація національних стандартів із міжнародними підходами, що забезпечує прозорість та зіставність облікової інформації. Узагальнену характеристику ключових елементів нормативно-методичного забезпечення обліку основних засобів наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

**Основні складові нормативно-методичного регулювання обліку
основних засобів у державному секторі**

Рівень регулювання	Основний зміст	Значення для обліку
Законодавчий	Загальні принципи бухгалтерського обліку та бюджетних відносин	Визначає правові засади ведення обліку
Стандарти бухгалтерського обліку	Визнання, оцінка, амортизація та переоцінка активів	Забезпечує єдність методології
План рахунків	Система рахунків і субрахунків	Організує синтетичний та аналітичний облік
Методичні рекомендації	Типові проведення та порядок оформлення операцій	Уніфікує відображення господарських операцій
Внутрішні документи установи	Облікова політика та накази керівника	Враховує специфіку діяльності установи

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів у державному секторі має багаторівневу структуру та охоплює законодавчі акти, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, підзаконні нормативні документи та внутрішні регламенти установ.

На законодавчому рівні визначаються загальні принципи ведення бухгалтерського обліку, правові основи функціонування бюджетних установ та вимоги до фінансової звітності. Цей рівень формує базові засади облікової системи та забезпечує її правову визначеність. Ключове значення у регулюванні обліку основних засобів належить Національному положенню (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби». Саме цей стандарт визначає методологічні підходи до визнання, оцінки, амортизації, переоцінки та списання основних засобів. Його

застосування забезпечує єдність облікової практики у всіх бюджетних установах.

План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі встановлює систему синтетичних та аналітичних рахунків, що використовуються для відображення операцій з основними засобами. Завдяки цьому забезпечується систематизація облікової інформації та можливість її узагальнення для складання фінансової звітності.

Методичні рекомендації деталізують порядок документального оформлення господарських операцій, типові бухгалтерські проведення та особливості відображення окремих операцій. Вони сприяють уніфікації облікових процедур та зменшенню ризику помилок.

Внутрішні документи установи, зокрема наказ про облікову політику, конкретизують застосування нормативних положень з урахуванням специфіки діяльності установи. Саме на цьому рівні визначаються строки корисного використання активів, методи амортизації, порядок проведення інвентаризації та інші важливі аспекти.

Таким чином, нормативно-правове регулювання створює цілісну систему, яка забезпечує достовірність, повноту та прозорість обліку основних засобів у державному секторі.

Подальше розкриття методологічних засад обліку доцільно здійснювати через призму життєвого циклу основних засобів, який охоплює три ключові етапи: надходження, експлуатацію та вибуття (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Етапами життєвого циклу основних засобів та їх методологія

Етап життєвого циклу	Основні господарські операції	Методологічні аспекти
Надходження	придбання за кошти бюджету; безоплатне отримання; внутрішня передача; створення власними силами	Первісне визнання
Експлуатація	використання у діяльності (знос); ремонт; модернізація; переоцінка	Нарахування амортизації, поточні витрати, поліпшення, зміна первісної вартості
Вибуття	продаж; безоплатна передача; ліквідація	Необоротні активи, призначенні для продажу; втрата критеріїв визнання

Джерело: сформовано автором на основі [26]

Відповідно до НП(С)БОДС 121[20], об'єкт основних засобів визнається активом за умови, що існує ймовірність отримання майбутнього економічного потенціалу або корисності та його вартість може бути достовірно визначена.

Оцінка основних засобів на етапі надходження залежить від способу їх отримання.

1. Придбання за плату.

У разі придбання основного засобу його первісна вартість формується як сума фактичних витрат, пов'язаних із придбанням та доведенням об'єкта до стану, придатного для використання. До таких витрат включаються:

- ціна придбання;
- транспортні витрати;
- витрати на монтаж, установку;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з введенням в експлуатацію.

Такий підхід забезпечує повне відображення вартості активу та відповідає принципу історичної (фактичної) собівартості.

2. Безоплатне отримання.

У випадку безоплатного одержання основні засоби оцінюються за справедливою вартістю на дату отримання або за залишковою вартістю, визначеною передавальною стороною. Це забезпечує об'єктивність оцінки та відображення реальної вартості активу в обліку.

3. Внутрішня передача між установами.

При передачі в межах державного сектору об'єкти відображаються за балансовою (залишковою) вартістю. Такий підхід забезпечує безперервність обліку та узгодженість показників між установами.

4. Створення власними силами.

Первісна вартість таких об'єктів визначається як сума витрат на їх створення, включаючи матеріали, оплату праці та інші прямі витрати.

Отже, оцінка на етапі надходження є диференційованою та залежить від способу отримання активу, що дозволяє забезпечити достовірність формування його первісної вартості.

Етап експлуатації є найбільш тривалим та характеризується систематичним використанням основних засобів у діяльності установи. У цей період здійснюються такі основні облікові процеси:

1. Нарахування амортизації.

Амортизація є систематичним розподілом вартості основного засобу протягом строку його корисного використання. Відповідно до стандарту:

- амортизація нараховується щомісячно;
- строк корисного використання визначається установою;
- враховуються технічні характеристики, інтенсивність використання та умови експлуатації.

Це дозволяє поступово переносити вартість активу на витрати та відображати його знос у фінансовій звітності.

2. Поточний ремонт.

Витрати на поточний ремонт визнаються витратами звітного періоду та не збільшують первісну вартість об'єкта. Вони спрямовані на підтримання активу в робочому стані.

3. Поліпшення (модернізація, реконструкція).

У разі здійснення покращень, що призводять до збільшення майбутніх економічних вигод або потенціалу корисності, витрати капіталізуються, тобто збільшують первісну вартість об'єкта. Це відповідає принципу відповідності доходів і витрат.

4. Переоцінка основних засобів.

Переоцінка проводиться у випадках суттєвої різниці між балансовою та справедливою вартістю активу. Її метою є забезпечення достовірності відображення вартості основних засобів у звітності.

Результати переоцінки відображаються у складі капіталу або витрат залежно від напрямку зміни вартості.

Таким чином, оцінка на етапі експлуатації є динамічною та враховує зміни вартості активу в процесі його використання.

Етап вибуття пов'язаний із припиненням використання активу та його списанням з балансу установи. Відповідно до НП(С)БОДС 121 [20], основні засоби припиняють визнаватися активом у разі їх вибуття або втрати корисності.

Оцінка на цьому етапі залежить від напрямку вибуття:

1. Продаж основних засобів.

При реалізації об'єкта визначається фінансовий результат як різниця між доходом від продажу та його залишковою вартістю. Це дозволяє оцінити ефективність операції.

2. Безоплатна передача.

У разі передачі іншій установі актив списується за залишковою вартістю. Така операція не формує доходу, але впливає на структуру активів установи.

3. Ліквідація (списання).

Списання здійснюється у разі фізичного або морального зносу. Процедура передбачає:

- створення комісії;
- проведення оцінки технічного стану;
- оформлення актів списання.

При цьому враховуються можливі надходження від ліквідації (металобрухт тощо).

Отже, оцінка на етапі вибуття забезпечує правильне визначення фінансового результату та достовірне відображення змін у складі активів.

Систематизація облікових процедур за етапами життєвого циклу дозволяє забезпечити:

- послідовність відображення господарських операцій;
- достовірність оцінки активів;
- ефективний контроль за їх використанням.

Інформація про основні засоби повинна повно відображатися у фінансовій звітності, включаючи:

- первісну та залишкову вартість;
- суму зносу;
- результати переоцінки;
- обмеження щодо використання.

Контроль за наявністю та станом основних засобів здійснюється шляхом інвентаризації, яка є важливим елементом управління державним майном.

Отже, методологічні засади обліку основних засобів у державному секторі базуються на комплексній системі нормативно-правового регулювання та передбачають диференційований підхід до їх оцінки залежно від етапу життєвого циклу. Застосування положень НП(С)БОДС 121 забезпечує єдність облікової практики, підвищує достовірність фінансової інформації та створює основу для ефективного управління матеріально-технічною базою бюджетних установ.

1.3. Теоретичні основи аналізу основних засобів

Ефективність функціонування установ державного сектору значною мірою визначається рівнем сформованості їх матеріально-технічного потенціалу та раціональністю використання наявних ресурсів. Основні засоби виступають базовим елементом забезпечення діяльності бюджетних організацій, оскільки саме вони створюють необхідні умови для реалізації освітніх, соціальних, управлінських і інших суспільно значущих завдань. З огляду на це особливої актуальності набуває проведення комплексного економічного аналізу їх складу, структури, технічного стану, руху та результативності експлуатації.

Економічний аналіз основних засобів у бюджетних установах формує інформаційну основу управління державним майном і спрямований на

визначення рівня забезпеченості активами, оцінку ступеня їх фізичного та морального зносу, інтенсивності оновлення, а також ефективності використання матеріально-технічної бази. Його ключовим призначенням є встановлення відповідності наявних ресурсів функціональним потребам установи, пошук резервів підвищення результативності використання активів та обґрунтування управлінських рішень щодо їх модернізації або заміни.

Метою аналізу основних засобів є комплексна оцінка їх складу, структури, технічного стану, інтенсивності відтворення та ефективності використання з метою підвищення результативності управління державним майном і забезпечення раціонального використання бюджетних коштів.

Таблиця 1.4

Завдання та система показників аналізу основних засобів

№	Завдання аналізу	Абсолютні показники	Відносні показники
1	Визначення рівня забезпеченості установи основними засобами	Первісна вартість; залишкова вартість; середньорічна вартість; вартість за групами	Фондоозброєність; частка активної частини; забезпеченість площами
2	Дослідження структури і динаміки активів	Зміна вартості за період; приріст (зменшення)	Питома вага груп; темпи зростання; коефіцієнт структурних змін
3	Оцінка технічного стану	Сума зносу; залишкова вартість	Коефіцієнт зносу; коефіцієнт придатності
4	Аналіз руху основних засобів	Вартість введених об'єктів; вартість вибулих	Коефіцієнт оновлення; коефіцієнт вибуття; коефіцієнт приросту
5	Визначення ступеня зносу	Сума нарахованої амортизації	Середній відсоток зносу
6	Оцінка ефективності використання	Обсяг фінансування; кількість послуг; витрати на утримання	Фондовіддача; фондомісткість; фондоозброєність
7	Виявлення резервів підвищення ефективності	Обсяг не використовуваних активів	Рівень завантаженості; частка неактивних ОЗ

Джерело: сформовано автором на основі [20]

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання, кожному з яких відповідає система абсолютних і відносних показників (табл. 1.4).

Оцінка стану та ефективності використання основних засобів передбачає застосування не лише абсолютних, а й відносних показників, які дозволяють здійснити порівняльний аналіз у динаміці та визначити тенденції розвитку матеріально-технічної бази установи. Відносні показники забезпечують можливість зіставлення результатів діяльності з обсягом залучених ресурсів, оцінити рівень зносу, інтенсивність оновлення та ступінь результативності використання активів.

Застосування системи коефіцієнтів дає змогу комплексно охарактеризувати процес відтворення основних засобів, визначити співвідношення між введенням і вибуттям активів, а також встановити рівень їх технічної придатності. Крім того, показники ефективності використання основних засобів дозволяють оцінити раціональність використання бюджетних коштів та ступінь забезпечення виконання статутних завдань установи.

Для кількісної оцінки зазначених аспектів використовуються такі показники:

Коефіцієнт зносу характеризує частку вартості основних засобів, яка вже перенесена на витрати діяльності в процесі їх експлуатації. Чим вищий коефіцієнт, тим більший ступінь фізичного зносу активів та тим актуальнішою є потреба в їх оновленні.

$$K_{\text{зн}} = \frac{Z_{\text{нак}}}{B_{\text{перв}}} \quad (1.1)$$

де $K_{\text{зн}}$ – коефіцієнт зносу основних засобів;

$Z_{\text{нак}}$ – сума накопиченого зносу;

$B_{\text{перв}}$ – первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт придатності відображає частину вартості основних засобів, що ще не перенесена на витрати та може бути використана в майбутніх періодах. Показник є зворотним до коефіцієнта зносу і відображає рівень технічної придатності активів.

$$K_{\text{пр}} = \frac{V_{\text{зал}}}{V_{\text{перв}}} \quad (1.2)$$

де $K_{\text{пр}}$ – коефіцієнт придатності;

$V_{\text{зал}}$ – залишкова вартість основних засобів;

Коефіцієнт оновлення основних засобів відображає частку нових або введених в експлуатацію у звітному періоді основних засобів у їх загальній вартості на кінець періоду. Цей показник дає можливість оцінити інтенсивність оновлення матеріально-технічної бази установи.

$$K_{\text{онов}} = \frac{V_{\text{введ}}}{V_{\text{кін}}} \quad (1.3)$$

де $K_{\text{онов}}$ – коефіцієнт оновлення основних засобів;

$V_{\text{введ}}$ – вартість введених в експлуатацію основних засобів за період;

$V_{\text{кін}}$ – вартість основних засобів на кінець періоду.

Частка основних засобів, що вибули протягом звітного періоду визначається за допомогою коефіцієнта вибуття і дає змогу оцінити рівень скорочення або списання активів.

$$K_{\text{виб}} = \frac{V_{\text{виб}}}{V_{\text{поч}}} \quad (1.4)$$

де $K_{\text{виб}}$ – коефіцієнт вибуття основних засобів;

$V_{\text{виб}}$ – вартість вибулих основних засобів;

$V_{\text{поч}}$ – вартість основних засобів на початок періоду.

Коефіцієнт приросту характеризує чисту зміну вартості основних засобів за період та відображає тенденцію розвитку або скорочення матеріально-технічної бази установи.

$$K_{\text{прир}} = \frac{V_{\text{введ}} - V_{\text{виб}}}{V_{\text{поч}}} \quad (1.5)$$

де $K_{\text{прир}}$ – коефіцієнт приросту основних засобів;

Фондовіддача показує обсяг результату діяльності, що припадає на одну гривню вартості основних засобів. Зростання показника свідчить про підвищення ефективності використання активів.

$$\Phi_v = \frac{O_{\text{посл}}}{B_{\text{сер}}} \quad (1.6)$$

де Φ_v – фондовіддача;

$O_{\text{посл}}$ – обсяг наданих послуг (або фінансування);

$B_{\text{сер}}$ – середньорічна вартість основних засобів.

Фондомісткість є оберненим показником до фондовіддачі та характеризує обсяг основних засобів, необхідний для забезпечення одиниці результату діяльності. Зменшення фондомісткості свідчить про більш раціональне використання ресурсів.

$$\Phi_m = \frac{B_{\text{сер}}}{O_{\text{посл}}} \quad (1.7)$$

де Φ_m – фондомісткість.

Фондоозброєність праці відображає рівень забезпеченості працівників основними засобами та характеризує ступінь технічної оснащеності праці.

$$\Phi_{\text{оз}} = \frac{B_{\text{сер}}}{\text{Ч}_{\text{сер}}} \quad (1.8)$$

де $\Phi_{\text{оз}}$ – фондоозброєність праці;

$\text{Ч}_{\text{сер}}$ – середньооблікова чисельність працівників.

Інформаційною базою аналізу основних засобів є дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності бюджетної установи, зокрема:

- Баланс (форма №1-дс),
- Примітки до фінансової звітності (форма №5-дс),
- регістри синтетичного й аналітичного обліку,
- інвентаризаційні матеріали,
- первинні документи щодо руху основних засобів,

– внутрішня управлінська інформація установи.

В умовах бюджетного фінансування значну увагу приділяють також дослідженню витрат на утримання активів, зокрема витрат на ремонти, енергоносії та обслуговування. Зростання таких витрат може свідчити про високий ступінь фізичного зносу або недостатньо ефективне використання державного майна.

Результати проведеного аналізу використовуються для прийняття управлінських рішень щодо модернізації матеріально-технічної бази, оптимізації структури необоротних активів, планування капітальних видатків і підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів. Водночас вони виступають важливим джерелом інформації для внутрішнього контролю та аудиторських процедур.

Отже, теоретичні основи аналізу стану та ефективності використання основних засобів ґрунтуються на комплексному дослідженні їх структури, технічного стану, руху та результативності експлуатації. Системне застосування аналітичних показників забезпечує можливість оцінити рівень забезпеченості установи матеріально-технічними ресурсами, визначити потребу в їх оновленні та сформулювати інформаційну основу для підвищення ефективності управління державним майном.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ДНЗ «СМІЛЯНСЬКИЙ ЦЕНТР ПІДГОТОВКИ І ПЕРЕПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика установи

Діяльність державного навчального закладу «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» пов'язана з наданням освітніх послуг у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Основним призначенням закладу є забезпечення підготовки кваліфікованих робітників, здійснення перепідготовки фахівців та підвищення рівня професійної кваліфікації населення відповідно до потреб економіки та регіонального ринку праці.

Функціонування навчального закладу спрямоване на формування у здобувачів освіти необхідних професійних знань, практичних умінь і навичок, які дозволяють їм успішно інтегруватися у виробничу діяльність після завершення навчання. Крім того, діяльність установи орієнтована на створення належних умов для організації освітнього процесу, впровадження сучасних методик професійної підготовки та забезпечення якісної практичної підготовки майбутніх робітників.

Державний навчальний заклад належить до системи установ державного сектору та здійснює свою діяльність на підставі чинного законодавства України у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регламентують фінансово-господарську діяльність бюджетних організацій. Джерелом фінансового забезпечення діяльності закладу є кошти державного бюджету, які виділяються відповідно до затвердженого кошторису. Водночас установа може отримувати додаткові надходження до спеціального фонду, зокрема від

надання платних освітніх послуг, виконання навчально-виробничих робіт, благодійної допомоги, грантів та інших дозволених законодавством джерел.

Основні напрями діяльності навчального закладу включають:

- організацію підготовки кваліфікованих робітників за відповідними професіями;
- здійснення перепідготовки та підвищення кваліфікації робітничих кадрів;
- забезпечення проведення виробничого навчання та практичної підготовки здобувачів освіти;
- розвиток і підтримку належного стану матеріально-технічної бази;
- організацію навчально-методичної, виховної та організаційної роботи.

Організаційна структура навчального закладу формується відповідно до специфіки його діяльності та включає адміністративно-управлінський персонал, педагогічних працівників, допоміжний персонал, а також працівників господарської частини. Загальне керівництво діяльністю установи здійснює директор, який відповідає за організацію освітнього процесу, ефективне використання бюджетних коштів, а також збереження та раціональне використання майна закладу (рис 2.1).

Поряд з організаційною характеристикою важливою складовою є економічна характеристика підприємства, яка може бути подана у вигляді загальної оцінки фінансового стану.

Фінансовий стан підприємства визначається, передусім, станом і розміщенням його майна – активів та складом і структурою джерел формування цього майна – пасивів. Тому загальну оцінку фінансового стану та його змін зазвичай розпочинають з аналізу балансу підприємства тобто з аналізу складу і структури його активів і пасивів, їх динаміки шляхом побудови аналітичного балансу [23].

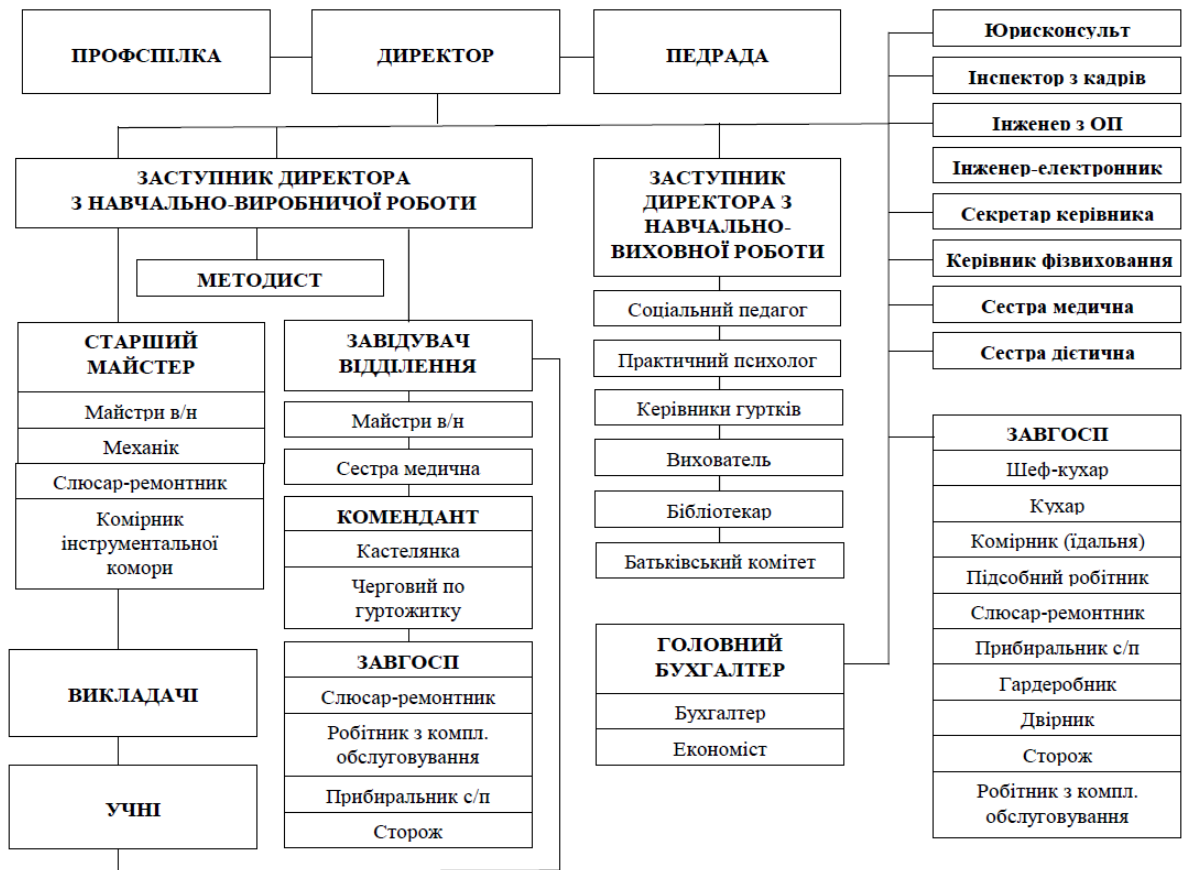

Рис. 2.1. Організаційна структура ДНЗ «Смілянський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів»

За результатами порівняльного аналітичного балансу ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» за 2023–2025 роки (Додатки А;Б) спостерігається позитивна динаміка зростання загальної вартості майна установи. Валюта балансу у 2023 році становила 3 505 тис. грн., у 2024 році збільшилася до 4 463 тис. грн., а у 2025 році — до 4 911 тис. грн. Таким чином, за досліджуваний період майно установи зросло на 1 406 тис. грн., що свідчить про розширення матеріально-технічної бази та покращення фінансового стану установи.

Збільшення валюти балансу у 2024 році порівняно з 2023 роком становило 958 тис. грн., а у 2025 році порівняно з 2024 роком — 448 тис. грн. Це свідчить про поступове, але стабільне зростання активів установи. Основним джерелом зростання стали нефінансові активи, які у 2024 році збільшилися на 864 тис. грн., а у 2025 році — ще на 74 тис. грн.

Особливої уваги заслуговує динаміка основних засобів установи. У 2023 році їх вартість становила 2212 тис. грн., у 2024 році вона зменшилася до 2164 тис. грн., а у 2025 році — до 1920 тис. грн. Таким чином, за досліджуваний період вартість основних засобів зменшилася на 292 тис. грн. Це може бути пов'язано зі списанням зношених об'єктів, відсутністю значних капітальних інвестицій або переоцінкою активів.

Негативною тенденцією є також зменшення питомої ваги основних засобів у структурі активів. Якщо у 2023 році їх частка становила 63,1%, то у 2024 році вона зменшилася до 48,5%, а у 2025 році — до 39,1%. Зменшення частки основних засобів на 24,0 відсоткових пункти свідчить про скорочення матеріально-технічної бази установи та підвищення рівня зношеності основних фондів.

Водночас значно зросла вартість запасів. У 2023 році їх обсяг становив 348 тис. грн., у 2024 році він збільшився до 1260 тис. грн., а у 2025 році — до 1578 тис. грн. Таким чином, за три роки запаси зросли на 1230 тис. грн. Відповідно, їх питома вага у структурі активів зросла з 9,9% у 2023 році до 32,1% у 2025 році. Така тенденція свідчить про збільшення матеріальних ресурсів установи, що може бути пов'язано з розширенням навчального процесу або накопиченням матеріалів для забезпечення діяльності.

Фінансові активи також мають тенденцію до зростання. У 2023 році вони становили 945 тис. грн., у 2024 році — 1040 тис. грн., а у 2025 році — 1413 тис. грн. Збільшення фінансових активів на 468 тис. грн. відбулося переважно за рахунок збільшення коштів у національній валюті в органах казначейства. Це свідчить про покращення фінансової забезпеченості установи та підвищення рівня ліквідності.

Аналіз структури пасиву балансу показав, що основним джерелом формування майна установи є власний капітал. Його частка протягом досліджуваного періоду залишалася стабільно високою — 99,7% у 2023 році, 99,8% у 2024 році та 99,3% у 2025 році. Це свідчить про фінансову стабільність

установи та відсутність значної залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Зобов'язання установи залишаються незначними. У 2023 та 2024 роках вони становили 10 тис. грн., а у 2025 році збільшилися до 35 тис. грн. Незважаючи на зростання, їх частка у структурі пасиву становить лише 0,7%, що свідчить про низький рівень фінансових ризиків.

Для більш повної характеристики діяльності установи доцільно розглянути основні економічні показники, що відображають масштаби її функціонування, кадровий потенціал та ресурсне забезпечення (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів»

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	118	120	122
Кількість здобувачів освіти, осіб	540	560	575
Обсяг бюджетного фінансування грн.	18 634 787,98	1 993 529,98	2 028 998,43
Видатки на оплату праці, грн.	7 924 715,77	1 636 456,74	1 664 986,83
Нарахування на оплату праці, грн.	1 675 411,47	357 073,24	364 011,60

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємства

Наведені в таблиці 2.1 показники характеризують економічну діяльність ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» у 2023–2025 роках. Аналіз даних свідчить про поступове збільшення чисельності працівників установи з 118 осіб у 2023 році до 122 осіб у 2025 році, що пов'язано з розширенням освітньої діяльності та збільшенням обсягів навчального процесу.

Кількість здобувачів освіти також має тенденцію до зростання — з 540 осіб у 2023 році до 575 осіб у 2025 році, що свідчить про підвищення попиту на освітні послуги закладу та розширення його діяльності.

Важливим показником економічної характеристики установи є обсяг бюджетного фінансування загального фонду. У 2023 році обсяг видатків становив 18634787,98 грн., що значно перевищує показники 2024 та 2025 років. У 2024 році фінансування становило 1993529,98 грн., а у 2025 році — 2028998,43 грн. Така різниця пояснюється зміною джерел фінансування та розподілом бюджетних коштів між різними програмами.

Аналіз структури видатків показує, що найбільшу частку становлять витрати на оплату праці. У 2023 році вони становили 7924715,77 грн., у 2024 році — 1636456,74 грн., а у 2025 році — 1664986,83 грн.. Це свідчить про те, що основним напрямом використання бюджетних коштів є забезпечення кадрового потенціалу установи.

Нарахування на оплату праці також мають відносно стабільний характер та становлять відповідно 1675411,47 грн. у 2023 році, 357073,24 грн. у 2024 році та 364 11,60 грн. у 2025 році.

Таким чином, проведений аналіз показує, що діяльність ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» характеризується стабільним кадровим забезпеченням, зростанням кількості здобувачів освіти та достатнім рівнем бюджетного фінансування, що створює передумови для подальшого розвитку установи та підвищення ефективності її діяльності.

2.2. Організація бухгалтерського обліку основних засобів у закладі

Ефективне функціонування навчального закладу значною мірою залежить від наявності та належного використання матеріально-технічної бази, основу якої становлять основні засоби. До складу основних засобів установи належать будівлі навчальних корпусів, адміністративні приміщення, навчально-виробничі майстерні, комп'ютерна техніка, спеціалізоване обладнання для професійної підготовки, транспортні засоби, меблі та інші

матеріальні активи, що використовуються у процесі освітньої діяльності. Саме тому важливим завданням бухгалтерської служби є забезпечення належної організації обліку таких активів, контролю за їх рухом та ефективністю використання.

Бухгалтерський облік основних засобів у державному навчальному закладі організовується відповідно до чинних нормативно-правових актів, що регламентують облік у державному секторі. Ведення обліку здійснюється згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі, Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, а також іншими нормативними документами, які визначають порядок документального оформлення операцій з основними засобами, їх оцінки, амортизації та списання.

За результатами дослідження було встановлено, що в установі існує 5 груп основних засобів:

1. Будівлі та споруди;
2. Машини та обладнання;
3. Комп'ютерна техніка;
4. Транспортні засоби;
5. Інші основні засоби;

Організація бухгалтерського обліку основних засобів передбачає виконання низки взаємопов'язаних завдань, серед яких важливе місце займають: забезпечення повного та своєчасного відображення операцій з надходження, переміщення та вибуття основних засобів; контроль за їх збереженням та раціональним використанням; визначення суми амортизації; формування достовірної інформації для складання фінансової звітності. Вони мають чітку послідовність виконання облікових процедур. Основні етапи обліку основних засобів (рис 2.2).

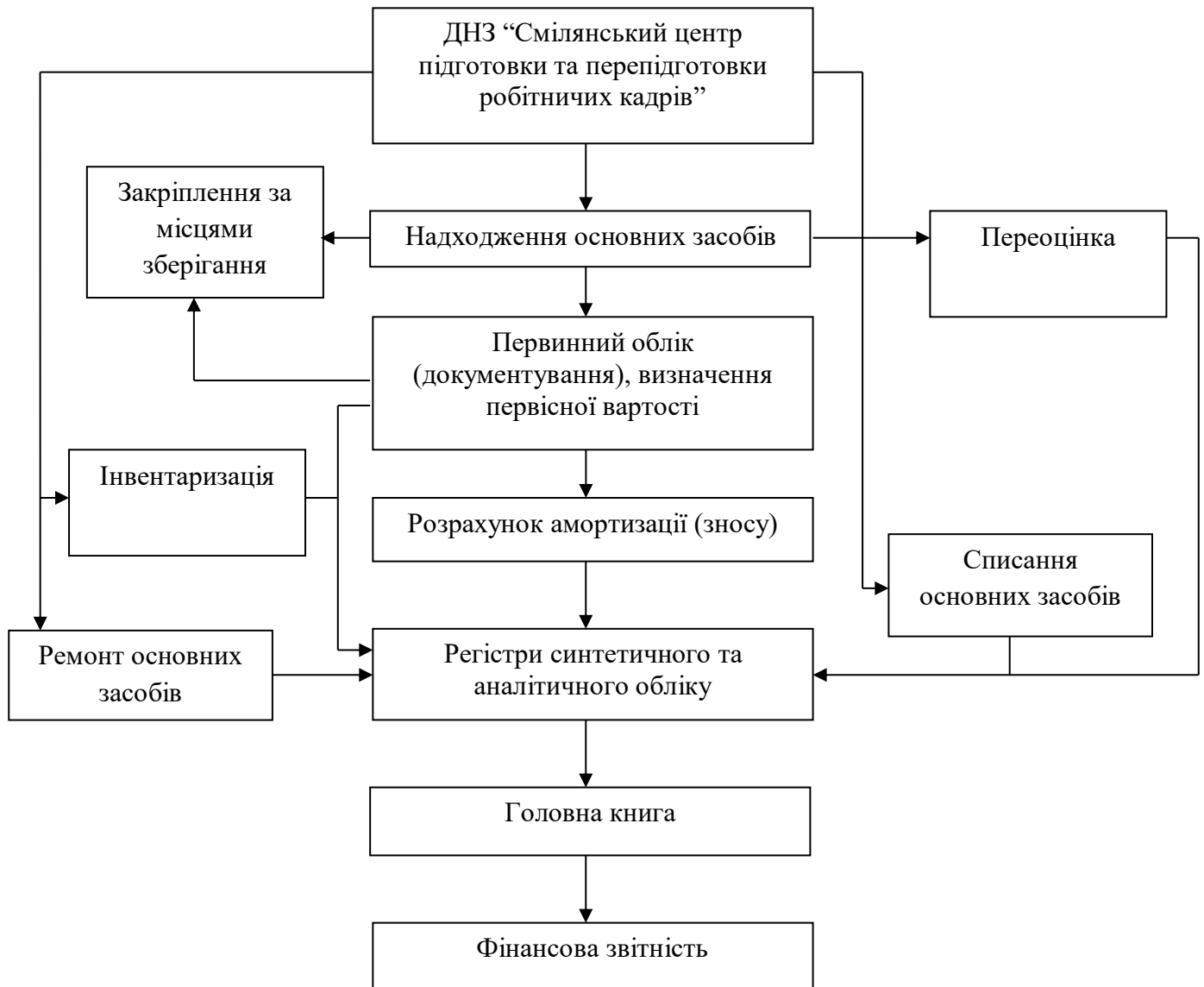

Рис. 2.2.Схема організації бухгалтерського обліку основних засобів у навчальному закладі

У бухгалтерському обліку навчального закладу основні засоби відображаються за первісною вартістю, яка формується залежно від способу їх надходження. У разі придбання основних засобів за плату до первісної вартості включаються витрати на їх придбання, доставку, монтаж та інші витрати, безпосередньо пов'язані з приведенням активу у стан, придатний для використання. Якщо основні засоби надходять безоплатно, їх вартість визначається на основі справедливої вартості на дату отримання.

Амортизація основних засобів нараховується систематично протягом усього строку їх корисного використання. Бухгалтерія установи використовує прямолінійний метод нарахування амортизації, що відповідає вимогам державного сектору. Нарахування амортизації здійснюється щомісячно, починаючи з місяця, наступного після введення об'єкта в експлуатацію.

Для розрахунку амортизації бухгалтерія використовує дані інвентарних карток, визначає строк корисного використання об'єкта та рівномірно розподіляє його вартість на весь період експлуатації. Сума амортизації відображається у бухгалтерських регістрах і включається до фінансової звітності установи.

Для нарахування амортизації використовуються:

- відомість нарахування амортизації;
- інвентарні картки обліку;
- оборотно-сальдові відомості.

Такий порядок дозволяє систематично відображати зменшення вартості основних засобів та контролювати їх залишкову вартість.

Переоцінка основних засобів проводиться у випадках покращення технічних характеристик об'єктів або у випадках суттєвої зміни вартості майна, в наказі про облікову політику зазначена різниця в понад 10% відхилення від справедливої вартості. Переоцінка здійснюється за рішенням керівника установи із залученням відповідної комісії, до складу якої входять представники адміністрації та бухгалтерії.

Під час переоцінки визначається нова вартість об'єкта, після чого коригуються показники бухгалтерського обліку. Результати переоцінки відображаються в інвентарних картках, регістрах бухгалтерського обліку та фінансовій звітності установи. Це дозволяє забезпечити достовірність інформації про вартість основних засобів.

Інвентаризація основних засобів у ДНЗ проводиться з метою перевірки фактичної наявності майна та контролю його збереження. Для проведення

інвентаризації керівником установи створюється інвентаризаційна комісія, яка здійснює перевірку об'єктів за місцями їх експлуатації.

Інвентаризація проводиться перед складанням річної фінансової звітності, при зміні матеріально відповідальних осіб або за рішенням керівника установи. Комісія перевіряє фактичну наявність об'єктів, їх технічний стан та відповідність даним бухгалтерського обліку.

Результати інвентаризації оформлюються:

- інвентаризаційними описами;
- порівняльними відомостями;
- протоколом інвентаризаційної комісії

Ремонт основних засобів здійснюється для підтримання їх у належному технічному стані та продовження строку експлуатації. Ремонтні роботи проводяться як власними силами установи, так і із залученням сторонніх організацій.

Перед проведенням ремонту складається кошторис витрат, визначаються обсяги робіт і відповідальні особи. Після завершення ремонту оформлюється акт виконаних робіт, який є підставою для відображення витрат у бухгалтерському обліку.

Списання основних засобів у ДНЗ проводиться у разі непридатності об'єктів до подальшої експлуатації або їх фізичного зносу. Для списання створюється спеціальна комісія, яка проводить огляд об'єкта, визначає його технічний стан та приймає рішення щодо ліквідації.

Після прийняття рішення оформлюються відповідні документи, на підставі яких бухгалтерія списує об'єкт з балансу установи. Після списання визначається залишкова вартість об'єкта та відображаються результати ліквідації у бухгалтерському обліку.

Списання оформлюється такими розпорядчими та виконавчими документами:

- наказ керівника;
- акт списання основних засобів;

- акт ліквідації.

За досліджуваний період було встановлено, що надходження основних засобів у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» відбувалося декількома шляхами, що передбачало їх відповідне документальне оформлення згідно з вимогами чинного законодавства та нормативно-правових актів бухгалтерського обліку в державному секторі (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Первинний облік основних засобів на ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів»

Шлях надходження	Документування
Придбання за рахунок бюджетних коштів	Договір купівлі-продажу, рахунок-фактура, накладна, акт приймання-передачі основних засобів (форма ОЗ-1 (бюджет)), інвентарна картка обліку основних засобів
Безоплатне отримання від інших установ	Акт приймання-передачі основних засобів, накладна, рішення органу управління, інвентарна картка обліку основних засобів
Отримання в результаті централізованого постачання	Накладна, акт приймання-передачі основних засобів, супровідні документи постачальника, інвентарна картка
Введення в експлуатацію після ремонту або модернізації	Акт введення в експлуатацію, акт виконаних робіт, технічна документація, інвентарна картка
Виготовлення власними силами	Акт введення в експлуатацію, калькуляція витрат, акт виконаних робіт, інвентарна картка обліку основних засобів

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємства

Надходження основних засобів у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» здійснюється різними шляхами, серед яких найбільш поширеними є придбання за рахунок бюджетних коштів та безоплатне отримання від інших установ. При цьому кожен шлях надходження супроводжується відповідним документальним оформленням, що забезпечує контроль за рухом основних засобів та достовірність їх відображення у бухгалтерському обліку.

Слід зазначити, що основними первинними документами, які застосовуються при надходженні основних засобів, є акт приймання-передачі

основних засобів, накладні, договори та інвентарні картки. Використання зазначених документів забезпечує своєчасне відображення надходження об'єктів у бухгалтерському обліку та контроль за їх подальшим використанням.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку основних засобів у державному навчальному закладі є важливим елементом системи управління матеріальними ресурсами. Належне ведення обліку дозволяє забезпечити контроль за наявністю та рухом основних засобів, своєчасне відображення операцій у бухгалтерському обліку та формування достовірної інформації для складання фінансової звітності. Крім того, результати обліку створюють інформаційну основу для проведення подальшого аналізу стану та ефективності використання основних засобів, що буде розглянуто у наступному підрозділі дипломної роботи.

З метою систематизації інформації про основні засоби в ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» використовується рахунок класу 1 «Нефінансові активи», які призначені для обліку наявності, руху та стану необоротних матеріальних активів бюджетної установи. До основних рахунків, що застосовуються для обліку основних засобів, належать:

- 101 «Основні засоби та інвестиційна нерухомість» - призначений для обліку наявності та руху матеріальних активів, які використовуються установою у процесі діяльності більше одного року. На цьому рахунку відображається первісна вартість будівель, споруд, обладнання, транспортних засобів та інших основних засобів.

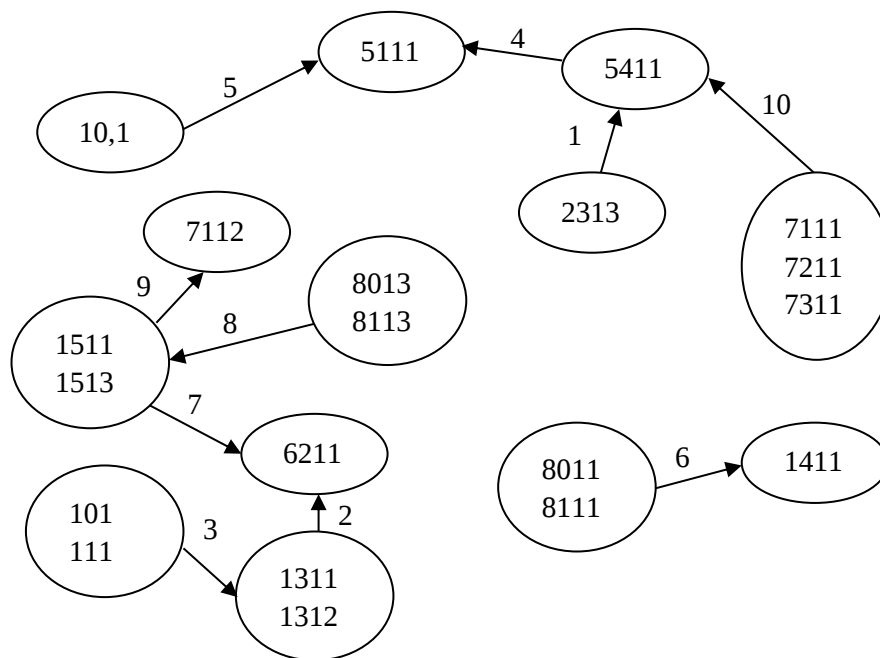
- 111 «Інші необоротні матеріальні активи» - використовується для обліку матеріальних активів, які не включені до складу основних засобів, але мають строк використання більше одного року, зокрема бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, спеціальне обладнання тощо.

- 131 «Знос основних засобів» - використовується для узагальнення інформації про суму нарахованої амортизації основних засобів. Нарахований

знос відображає поступове перенесення вартості основних засобів на витрати установи протягом строку їх корисного використання.

– 141 «Капітальні інвестиції в основні засоби» - застосовується для обліку витрат на придбання, створення, реконструкцію, модернізацію та інші види поліпшення основних засобів до моменту введення їх в експлуатацію.

Облік операцій по надходженню основних засобів змодельовано на рис. 2.3

1. Отримання цільового фінансування (загальний фонд)	6. Нарахування зносу
2. Придбання/створення основних засобів (капітальні інвестиції)	7. Придбання матеріалів
3. Введення в експлуатацію	8. Використання матеріалів
4. Збільшення внесеного капіталу	9. Оприбуткування залишків
5. Безоплатне отримання	10. Вилучення з доходу суми витрат на придбання

Рис. 2.3. Модель обліку по надходженню основних засобів на ДНЗ «Смілянський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів»

Враховуючи наявність груп основних засобів у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів», для деталізації обліку основних засобів виділено субрахунки нижчих порядків:

1013 «Будівлі та споруди» - обліковуються навчальні корпуси, адміністративні будівлі, навчально-виробничі майстерні, склади, гаражі, а також інші споруди, що забезпечують функціонування установи. Ця група займає найбільшу питому вагу у складі основних засобів закладу;

1014 «Машини та обладнання» - включає навчальне, виробниче та господарське обладнання, яке використовується у процесі підготовки робітничих кадрів, зокрема верстати, електрообладнання, лабораторне устаткування, навчальні стенди та інше технічне оснащення:

1015 «Транспортні засоби» - на цьому субрахунку обліковуються транспортні засоби, що знаходяться у користуванні установи, зокрема службові автомобілі, навчальні транспортні засоби, а також інший транспорт, що використовується для господарських потреб.

1016 «Інші основні засоби» - включає активи, які не увійшли до попередніх груп, зокрема меблі, інвентар, господарське обладнання, інструменти, спортивний інвентар, а також інші матеріальні цінності, що використовуються у діяльності установи.

Використання зазначених рахунків та субрахунків забезпечує належну організацію бухгалтерського обліку основних засобів у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів», дозволяє здійснювати контроль за їх наявністю, рухом та ефективністю використання.

Інформація щодо наявності, руху та стану основних засобів у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» систематизується у власно розроблених аналітичних таблицях, створених в офісній програмі Microsoft Excel. Використання таких таблиць дозволяє деталізувати інформацію бухгалтерського обліку відповідно до потреб установи та забезпечує оперативний контроль за використанням необоротних активів.

Зокрема, у програмі Excel ведуться окремі аналітичні таблиці за рахунками 101 «Основні засоби», 1111 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», 131 «Знос основних засобів» та 141 «Капітальні інвестиції в основні

засоби». У зазначених таблицях відображається інформація про інвентарний номер об'єкта, найменування основного засобу, дату введення в експлуатацію, первісну вартість, строк корисного використання, суму нарахованого зносу, залишкову вартість, місце експлуатації та матеріально відповідальну особу.

За рахунком 101 «Основні засоби» у таблицях групування здійснюється за видами активів, зокрема: будівлі та споруди, машини та обладнання, комп'ютерна техніка, транспортні засоби та інші основні засоби. Це дозволяє визначати структуру основних засобів установи, їх питому вагу та зміни у складі за відповідний період.

Аналітичні таблиці за рахунком 1111 «Малоцінні необоротні матеріальні активи» містять інформацію про інвентар, меблі, комп'ютерну техніку невеликої вартості та інші активи, що використовуються у діяльності установи більше одного року. Такий облік забезпечує контроль за наявністю та рухом малоцінних активів.

За рахунком 131 «Знос основних засобів» у таблицях відображається сума нарахованої амортизації по кожному інвентарному об'єкту та по групах основних засобів. Це дає можливість визначати ступінь зносу активів, залишкову вартість та потребу у їх оновленні.

Аналітичні таблиці за рахунком 141 «Капітальні інвестиції в основні засоби» містять інформацію щодо витрат на придбання, модернізацію, реконструкцію або створення нових об'єктів основних засобів. Після введення об'єкта в експлуатацію накопичені витрати переносяться на рахунок 101 «Основні засоби».

Інформація про основні засоби підприємства відображається у формах фінансової звітності відповідно до вимог Міністерство фінансів України.

У формі №1-дс «Баланс» інформація про основні засоби відображається у розділі I «Нефінансові активи», зокрема:

- рядок 1000 «Основні засоби» - залишкова вартість;
- рядок 1001 «Первісна вартість» - первісна вартість основних засобів;

– рядок 1002 «Знос» - сума накопиченої амортизації.

У формі №5-дс «Примітки до фінансової звітності» відображається детальна інформація про рух основних засобів: наявність на початок року, надходження, вибуття, знос та залишок на кінець року у розрізі груп основних засобів.

У формі №2-дс «Звіт про фінансові результати» у рядку 2210 «Амортизація» показується сума нарахованого зносу основних засобів за звітний період.

2.3. Аналіз динаміки і структури основних засобів установи

Важливим напрямом дослідження діяльності бюджетної установи є аналіз динаміки, структури та руху основних засобів. Основні засоби формують матеріально - технічну базу ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» та забезпечують здійснення освітнього процесу, функціонування навчально-виробничих майстерень, адміністративних приміщень та господарської діяльності.

Відповідно до методики, сформульованої у попередньому розділі, аналіз основних засобів проводиться у такій послідовності: спочатку досліджується динаміка загальної вартості основних засобів, далі аналізуються надходження і вибуття, після цього здійснюється аналіз структури основних засобів, а завершальним етапом є розрахунок відносних показників руху та технічного стану основних засобів.

Першим етапом аналізу є дослідження динаміки загальної вартості основних засобів установи, дані для проведення якого наведені в табл. 2.3.

Аналіз даних таблиці 2.3 свідчить, що протягом 2023–2025 років у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» відбувалося поступове збільшення первісної вартості основних засобів. Так, у 2023 році первісна вартість становила 3776 тис. грн., у 2024 році вона зросла

до 4086 тис. грн., що на 310 тис. грн. більше, ніж у попередньому році. Темп зростання у 2024 році становив 108,2 %, що свідчить про оновлення матеріально-технічної бази установи.

Таблиця 2.3

Динаміка вартості основних засобів ДНЗ «Смілянський центр
підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» у 2023–2025 роках

Показник	2023	2024	2025	Відхилення, тис. грн.		Темп змін, %	
				2024/ 2023	2025/ 2024	2024/ 2023	2025/ 2024
Первісна вартість	3776	4086	4174	+310	+88	108,2	102,2
Знос	1564	1923	2254	+359	+331	122,9	117,2
Залишкова вартість	2212	2164	1920	-48	-244	97,8	88,7

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємства

У 2025 році первісна вартість основних засобів продовжила зростати та становила 4174 тис. грн., що на 88 тис. грн. більше порівняно з 2024 роком. Темп зростання становив 102,2 %, що свідчить про уповільнення темпів оновлення основних засобів у порівнянні з попереднім роком.

Разом з тим спостерігається збільшення суми зносу основних засобів. У 2023 році знос становив 1564 тис. грн., у 2024 році він збільшився на 359 тис. грн. і склав 1 923 тис. грн. Темп зростання зносу становив 122,9%, що перевищує темпи зростання первісної вартості основних засобів.

У 2025 році знос продовжив зростати та становив 2254 тис. грн., що на 331 тис. грн. більше, ніж у 2024 році. Темп зростання становив 117,2%, що свідчить про подальше старіння матеріально-технічної бази установи.

У результаті зростання зносу відбулося зменшення залишкової вартості основних засобів. Так, у 2023 році залишкова вартість становила 2212 тис. грн., у 2024 році вона зменшилась на 48 тис. грн. і становила 2164 тис. грн. Темп зміни становив 97,8%, що свідчить про поступове зменшення вартості придатних до використання основних засобів.

У 2025 році залишкова вартість зменшилась ще на 244 тис. грн. та становила 1920 тис. грн. Темп зміни становив 88,7%, що свідчить про значне зменшення вартості придатних до використання основних засобів у 2025 році.

Отже, аналіз динаміки вартості основних засобів показує, що незважаючи на збільшення первісної вартості основних засобів, їх залишкова вартість зменшується через швидше зростання зносу, що свідчить про поступове старіння матеріально-технічної бази установи.

Для більш наочного відображення динаміки вартості основних засобів дані представлені на рис 2.4.

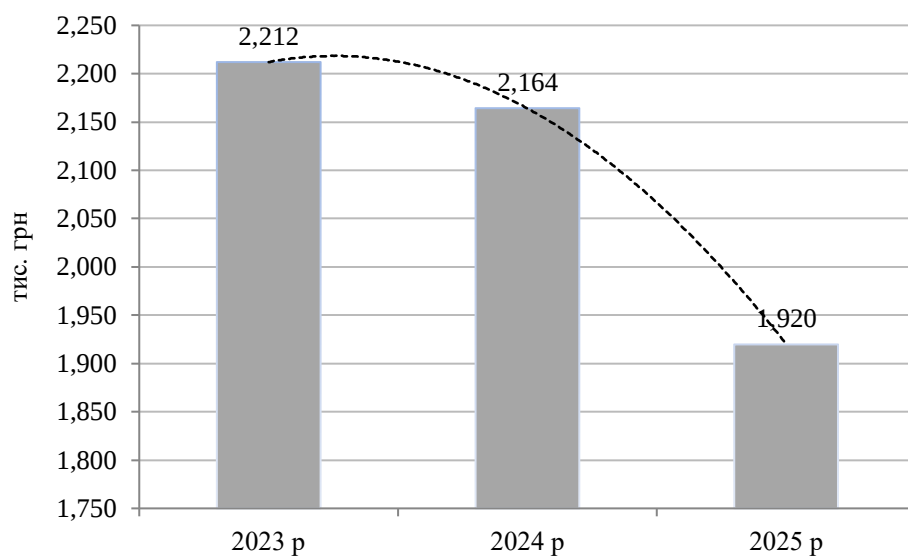

Рис. 2.4. Динаміка вартості основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» у 2023–2025 роках

Аналіз рис. 2.4 підтверджує тенденцію до зростання первісної вартості основних засобів протягом досліджуваного періоду. Одночасно спостерігається стійке зростання суми зносу та поступове зменшення залишкової вартості основних засобів. Найбільше зменшення залишкової вартості спостерігається у 2025 році, що свідчить про погіршення технічного стану основних засобів установи.

Наступним етапом аналізу є дослідження надходження та вибуття основних засобів, дані для якого наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз надходження та вибуття основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» у 2023–2025 роках

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення	
				2024/2023	2025/2024
Надходження, тис. грн.	656 344	284 955	105 135	-371 389	-179 820
Вибуття, тис. грн.	383 183	333 020	348 856	-50 163	15 836
Чистий приріст, тис. грн.	273 161	- 48 065	- 243 721	- 321 226	- 195 656

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємств

Аналіз табл. 2.4 показує, що у 2023 році надходження основних засобів становило 656 344 тис. грн., тоді як вибуття становило 383183 тис. грн. У результаті чистий приріст основних засобів у 2023 році становив 273161 тис. грн., що свідчить про значне оновлення матеріально-технічної бази установи.

У 2024 році обсяг надходження основних засобів значно зменшився та становив 284955 тис. грн., що на 371389 тис. грн. менше порівняно з 2023 роком. Одночасно вибуття також зменшилось на 50163 тис. грн. та становило 333020 тис. грн.

У результаті у 2024 році чистий приріст набув від’ємного значення і становив –48065 тис. грн., що свідчить про перевищення вибуття основних засобів над їх надходженням.

У 2025 році надходження основних засобів продовжило зменшуватися і становило 105135 тис. грн., що на 179820 тис. грн. менше порівняно з 2024 роком. Водночас вибуття основних засобів збільшилося на 15836 тис. грн. і становило 348856 тис. грн.

У результаті чистий приріст у 2025 році становив –243721 тис. грн., що свідчить про значне скорочення основних засобів установи.

Отже, аналіз засвідчує, що протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція до зменшення обсягів надходження основних

засобів та збільшення їх вибуття, що негативно впливає на матеріально-технічну базу установи.

Для більш наочного відображення динаміки надходження та вибуття основних засобів дані представлені на рис. 2.5.

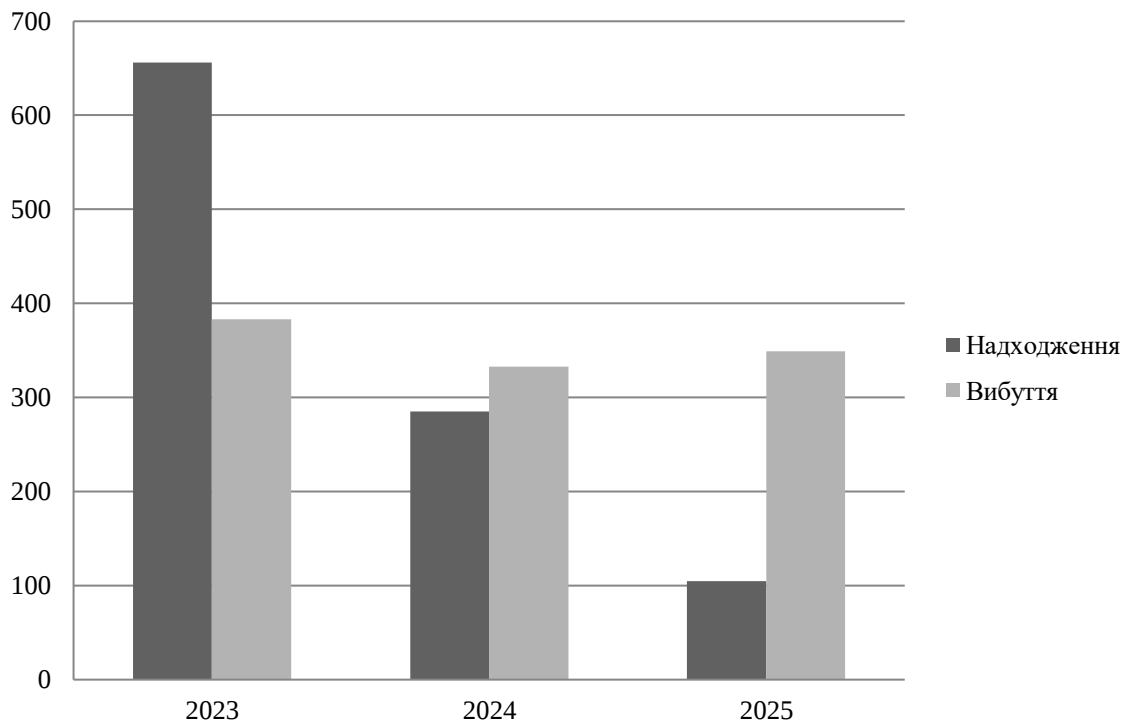

Рис. 2.5. Динаміка надходження та вибуття основних засобів у 2023–2025 роках

Аналіз рисунка 2.5 підтверджує значне зменшення обсягів надходження основних засобів у 2024 та 2025 роках. Одночасно рівень вибуття основних засобів залишається відносно стабільним, що призводить до від’ємного чистого приросту у 2024 та 2025 роках.

Наступним етапом аналізу є дослідження складу основних засобів установи (табл. 2.5).

Аналіз таблиці 2.5 показує, що найбільшу частку у складі основних засобів займають машини та обладнання. У 2023 році їх вартість становила 2947 тис. грн., у 2024 році вона зросла на 80 тис. грн. та становила 3027 тис. грн. У 2025 році вартість збільшилась ще на 9 тис. грн. та становила 3036 тис. грн.

Вартість інструментів, приладів та інвентарю у 2023 та 2024 роках залишалась незмінною і становила 27 тис. грн., тоді як у 2025 році вона зменшилась до 13 тис. грн.

Таблиця 2.5

Склад основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» у 2023–2025 роках

Показник, тис грн.	2023	2024	2025	Відхилення, тис. грн.		Темп змін, %	
				2024/ 2023	2025/ 2024	2024/ 2023	2025/ 2024
Машини та обладнання	2 947	3 027	3 036	+80	+9	102,7	100,3
Інструменти, прилади, інвентар	27	27	13	0	-14	100	48,1
Тварини та багаторічні насадження	3	2	2	-1	0	66,7	100
Бібліотечні фонди	196	196	206	0	+10	100	105,1
Малоцінні необоротні матеріальні активи	553	785	836	+232	+51	141,9	106,5
Білизна, постільні речі, одяг та взуття	49	49	80	0	+31	100	163,3
Разом	3775	4086	4174	311	87	101,88	103,88

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємства

Вартість тварин та багаторічних насаджень у 2023 році становила 3 тис. грн., у 2024 році зменшилась до 2 тис. грн. та залишилась на цьому рівні у 2025 році. Бібліотечні фонди у 2023 та 2024 роках становили 196 тис. грн., а у 2025 році збільшились до 206 тис. грн. Вартість малоцінних необоротних матеріальних активів зросла з 553 тис. грн. у 2023 році до 785 тис. грн. у 2024 році та до 836 тис. грн. у 2025 році, що свідчить про активне оновлення цієї групи активів. Вартість білизни, постільних речей, одягу та взуття у 2023 та 2024 роках становила 49 тис. грн., тоді як у 2025 році збільшилась до 80 тис. грн. Загальна вартість основних засобів зросла з 3 775 тис. грн. у 2023 році до 4 174 тис. грн. у 2025 році.

Аналіз структури основних засобів представлено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Структура основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і
перепідготовки робітничих кадрів» у 2023–2025 роках

Група основних засобів	Питома вага, %			Відхилення, %	
	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2024/2023	2025/2024
Машини та обладнання	78,0	74,1	72,7	-3,9	-1,4
Інструменти, прилади, інвентар	0,7	0,7	0,3	0	-0,4
Тварини та багаторічні насадження	0,1	0,05	0,05	-0,05	0
Бібліотечні фонди	5,2	4,8	4,9	-0,4	+0,1
Малоцінні необоротні матеріальні активи	14,7	19,2	20,0	+4,5	+0,8
Білизна, постільні речі, одяг та взуття	1,3	1,2	1,9	-0,1	+0,7

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємства

Аналіз таблиці 2.6 показує, що найбільшу питому вагу у структурі основних засобів займають машини та обладнання. У 2023 році їх частка становила 78,0%, у 2024 році зменшилась до 74,1 %, а у 2025 році до 72,7%. Частка малоцінних необоротних матеріальних активів зросла з 14,7 % у 2023 році до 20,0% у 2025 році, що свідчить про збільшення ролі цієї групи активів. Частка бібліотечних фондів залишалась відносно стабільною і становила близько 5%. Частка білизни, постільних речей, одягу та взуття збільшилась з 1,3% у 2023 році до 1,9 % у 2025 році.

Отже, структура основних засобів установи характеризується домінуванням машин та обладнання при поступовому зростанні частки малоцінних необоротних матеріальних активів.

Заключним етапом аналізу є дослідження відносних показників руху і стану основних засобів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз руху основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і
перепідготовки робітничих кадрів» у 2023–2025 роках

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення	
				2024/2023	2025/2024
Коефіцієнт оновлення	173,7	69,7	25,2	-104,0	-44,5
Коефіцієнт вибуття	101,5	81,5	83,6		+2,1
Коефіцієнт зносу	41,4	47,1	54,0	+5,7	+6,9
Коефіцієнт придатності	58,6	52,9	46,0	-5,7	-6,9

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємства

Аналіз таблиці 2.7 показує, що коефіцієнт оновлення основних засобів у 2023 році становив 173,7 %, у 2024 році зменшився до 69,7%, а у 2025 році до 25,2%. Це свідчить про суттєве зниження темпів оновлення основних засобів. Коефіцієнт вибуття у 2023 році становив 101,5%, у 2024 році зменшився до 81,5%, а у 2025 році збільшився до 83,6%, що свідчить про стабільно високий рівень вибуття основних засобів. Коефіцієнт зносу збільшився з 41,4% у 2023 році до 54,0% у 2025 році, що свідчить про погіршення технічного стану основних засобів. Коефіцієнт придатності відповідно зменшився з 58,6% у 2023 році до 46,0% у 2025 році, що свідчить про зменшення частки придатних до використання основних засобів.

Отже, результати аналізу засвідчують, що матеріально - технічна база установи поступово «застаріває», що зумовлено зменшенням обсягів оновлення основних засобів та збільшенням рівня їх зносу.

2.4. Аналіз ефективності використання основних засобів установи

Важливим етапом дослідження основних засобів бюджетної установи є аналіз ефективності їх використання. Проведення такого аналізу дає змогу оцінити рівень забезпеченості установи основними засобами, визначити ефективність їх використання, а також встановити тенденції зміни показників

у динаміці. Особливого значення набуває оцінка ефективності використання основних засобів у закладах освіти, оскільки рівень матеріально-технічної бази безпосередньо впливає на якість освітнього процесу.

Для оцінки ефективності використання основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» використано систему узагальнюючих показників, до яких належать: середньорічна вартість основних засобів, обсяг фінансування, середньооблікова чисельність працівників, фондівіддача, фондомісткість та фондоозброєність праці (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Оцінка ефективності використання та забезпеченості основними засобами у «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» за 2023–2025 роки

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення, тис. грн.		Темп змін, %	
				2024/2023	2025/2024	2024/2023	2025/2024
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	2075	2188	2042	113	-146	105,4	93,3
Обсяг фінансування, тис. грн.	18634,8	1993,5	2029,0	-16641,3	+35,5	10,7	101,8
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	118	120	122	+2	+2	101,7	101,7
Фондовіддача	8,98	0,91	0,99	-8,07	+0,08	10,1	108,8
Фондомісткість	0,11	1,10	1,01	+0,99	-0,09	1000,0	91,8
Фондоозброєність праці, тис. грн./особу	17,6	18,2	16,7	+0,63	-1,49	103,6	91,8

Джерело: сформовано автором на матеріалах підприємства

Аналіз показників табл. 2.8 свідчить, що середньорічна вартість основних засобів у 2023 році становила 2075 тис. грн. У 2024 році цей показник збільшився до 2188 тис. грн., що на 113 тис. грн. більше порівняно з попереднім роком. Темп зростання становив 105,4%, що свідчить про збільшення середньорічної вартості основних засобів установи. Зростання

цього показника пов'язане з надходженням нових основних засобів та оновленням матеріально-технічної бази установи.

У 2025 році середньорічна вартість основних засобів зменшилась до 2042 тис. грн., що на 146 тис. грн. менше порівняно з 2024 роком. Темп зміни становив 93,3%, що свідчить про зменшення середньорічної вартості основних засобів. Зменшення цього показника пов'язане зі значним рівнем зносу основних засобів та недостатніми темпами їх оновлення у досліджуваному періоді.

Наступним показником оцінки ефективності використання основних засобів є обсяг фінансування установи. У 2023 році обсяг фінансування становив 18634,8 тис. грн. У 2024 році цей показник значно зменшився та становив 1993,5 тис. грн., що на 16641,3 тис. грн. менше порівняно з 2023 роком. Темп зміни становив 10,7%, що свідчить про суттєве скорочення обсягів фінансування установи у 2024 році.

У 2025 році обсяг фінансування незначно збільшився та становив 229,0 тис. грн., що на 35,5 тис. грн. більше порівняно з 2024 роком. Темп зміни становив 101,8%, що свідчить про незначне покращення фінансового забезпечення установи у 2025 році. Проте рівень фінансування залишився значно нижчим порівняно з 2023 роком.

Аналіз середньооблікової чисельності працівників показує, що у 2023 році чисельність працівників становила 118 осіб. У 2024 році чисельність працівників збільшилась до 120 осіб, що на 2 особи більше порівняно з попереднім роком. У 2025 році чисельність працівників зросла до 122 осіб, що також на 2 особи більше порівняно з 2024 роком. Темп зростання середньооблікової чисельності працівників у 2024 та 2025 роках становив 101,7%, що свідчить про поступове збільшення кадрового потенціалу установи.

Одним із найважливіших показників ефективності використання основних засобів є фондоддача. Цей показник характеризує обсяг фінансування, який припадає на одиницю вартості основних засобів. У 2023

році фондівдача становила 8,98. У 2024 році цей показник значно зменшився до 0,91, що на 8,07 менше порівняно з 2023 роком. Темп зміни становив 10,1 %, що свідчить про різке зниження ефективності використання основних засобів у 2024 році. У 2025 році фондівдача дещо збільшилась до 0,99, що на 0,08 більше порівняно з 2024 роком. Темп зміни становив 108,8 %, що свідчить про незначне покращення ефективності використання основних засобів у 2025 році. Проте рівень фондівдачі залишається значно нижчим порівняно з 2023 роком.

Наступним показником є фондомісткість, яка характеризує потребу в основних засобах для отримання одиниці фінансування. У 2023 році фондомісткість становила 0,11. У 2024 році цей показник значно збільшився до 1,10, що на 0,99 більше порівняно з 2023 роком. Темп зміни становив 1000,0%, що свідчить про значне зростання фондомісткості та зниження ефективності використання основних засобів. У 2025 році фондомісткість зменшилась до 1,01, що на 0,09 менше порівняно з 2024 роком. Темп зміни становив 91,8%, що свідчить про незначне покращення ефективності використання основних засобів у 2025 році.

Важливим показником забезпеченості працівників основними засобами є фондоозброєність праці. У 2023 році фондоозброєність праці становила 17,6 тис. грн. на одного працівника. У 2024 році цей показник збільшився до 18,2 тис. грн. на одного працівника, що на 0,63 тис. грн. більше порівняно з 2023 роком. Темп зростання становив 103,6%, що свідчить про підвищення рівня забезпеченості працівників основними засобами.

У 2025 році фондоозброєність праці зменшилась до 16,7 тис. грн. на одного працівника, що на 1,49 тис. грн. менше порівняно з 2024 роком. Темп зміни становив 91,8%, що свідчить про зменшення забезпеченості працівників основними засобами у 2025 році.

Таким чином, результати аналізу засвідчують, що у 2024 році відбулося значне зниження ефективності використання основних засобів установи, що зумовлено різким скороченням обсягів фінансування. У 2025 році

спостерігається незначне покращення окремих показників ефективності використання основних засобів, проте загальна тенденція свідчить про зниження ефективності використання матеріально-технічної бази установи.

Отже, результати проведеного аналізу свідчать про необхідність підвищення ефективності використання основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» шляхом оновлення матеріально-технічної бази, збільшення обсягів фінансування, а також раціонального використання наявних основних засобів, що, в свою чергу, сприятиме покращенню якості освітнього процесу.

РОЗДІЛ 3

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ УСТАНОВИ

3.1. Оптимізація документального оформлення та автоматизація облікових процедур основних засобів установи

За результатами проведеного дослідження встановлено, що в установі облік основних засобів здійснюється відповідно до чинних нормативних вимог із використанням типових форм первинних документів. Водночас виявлені певні недоліки, пов'язані з надмірною паперовою формалізацією, дублюванням інформації та недостатньою оперативністю облікових процесів. У зв'язку з цим доцільно сформулювати наступні пропозиції щодо вдосконалення документального оформлення обліку основних засобів.

Перш за все, пропонується здійснити оптимізацію первинних документів, які застосовуються для обліку руху основних засобів. На практиці оформлення актів введення в експлуатацію, списання та внутрішнього переміщення супроводжується дублюванням частини реквізитів, що ускладнює обробку інформації та підвищує ризик помилок. Тому доцільно:

- уніфікувати заповнення форм шляхом скорочення необов'язкових (другорядних) реквізитів;
- забезпечити чітке розмежування відповідальності осіб, які оформлюють документи;
- стандартизувати порядок заповнення інвентарних номерів і характеристик об'єктів.

Для ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» доцільно скоротити дублювання окремих реквізитів у первинних документах з обліку основних засобів. Зокрема, в інвентарних картках та актах

приймання-передачі пропонується не дублювати повну назву установи, код установи, місцезнаходження об'єкта, а також детальні технічні характеристики, якщо вони вже містяться у технічному паспорті або електронній базі обліку. Крім того, недоцільним є повторне внесення однакової інформації про матеріально відповідальну особу та джерело фінансування в кількох документах одночасно. Скорочення таких реквізитів дозволить зменшити обсяг ручного введення даних, прискорити оформлення документів та знизити ризик технічних помилок під час обліку основних засобів.

Реалізація чіткого розмежування відповідальності у державному навчальному закладі (ДНЗ) — це не лише питання бюрократії, а спосіб захистити персонал від помилок та забезпечити прозорість використання бюджетних коштів.

Ось покрокова стратегія, як впровадити цей розподіл на практиці:

1. Створення матриці відповідальності (RACI)

Найперше варто розробити внутрішній документ (або додаток до наказу), де буде чітко розписано, хто і на якому етапі бере участь у життєвому циклі основних засобів.

- Матеріально відповідальна особа (МВО): відповідає за фізичну наявність та цілісність (завідувач господарства, завідувач кабінету).

- Бухгалтер з обліку основних засобів: відповідає за правильність відображення в обліку, нарахування амортизації та перевірку первинних документів.

- Комісія з прийняття – передачі / списання: колективна відповідальність за оцінку стану майна.

2. Етапність оформлення документів

Розмежування має відбуватися на кожному кроці:

Надходження (Закупівля)

- Комірник або МВО: Приймає товар, перевіряє кількість та якість, підписує накладну.

- Бухгалтер: На підставі накладної присвоює інвентарний номер і відкриває інвентарну картку.
- Керівник закладу: Затверджує акт введення в експлуатацію.
- Внутрішнє переміщення
- Особа, що передає: Підписує накладну про здачу майна.
- Особа, що приймає: Підписує документ про прийняття на відповідальне зберігання.
- Бухгалтер: Фіксує зміну місцезнаходження основних засобів у програмі.

3. Впровадження індивідуальних посадових інструкцій

Необхідно оновити посадові інструкції працівників, додавши конкретні пункти щодо основних засобів:

- Замість розмитого «бере участь у перевірці майна» вказувати: «забезпечує маркування кожного об'єкта основних засобів інвентарним номером протягом 2-х робочих днів після отримання».
- Встановити терміни подачі документів до бухгалтерії (наприклад, не пізніше 3-го числа наступного місяця).

4. Технічне та процедурне забезпечення

Таблиця 3.1

Заходи технічного та процедурного забезпечення організації обліку основних засобів

Крок	Дія	Результат
Електронний підпис	Впровадження ЕЦП для внутрішнього документообігу.	Фіксація точного часу підпису та неможливість зміни документа «заднім числом».
Штрих-кодування	Нанесення QR-кодів або штрих-кодів на техніку/меблі.	Спрощує інвентаризацію та мінімізує помилки МВО при ідентифікації.
Графік документообігу	Наказ по закладу з чіткими термінами передачі паперів.	Дисципліна та відсутність «загублених» актів.

Джерело: сформовано автором

5. Юридичне закріплення (Наказ)

Реалізація пропозиції завершується виданням Наказу про організацію бухгалтерського обліку, де окремим розділом прописується:

1. Перелік осіб, які мають право підписувати первинні документи.
2. Склад постійно діючої комісії (з обов'язковим залученням технічних спеціалістів, наприклад, системного адміністратора для обліку комп'ютерної техніки).
3. Порядок матеріальної відповідальності (договори про повну матеріальну відповідальність з кожним МВО).

Головний принцип -самоконтроль. Особа, яка ініціює закупівлю, не повинна бути тією ж самою особою, яка одно осібно приймає товар та ставить його на баланс без участі бухгалтерії та комісії.

Для забезпечення єдиного підходу до обліку основних засобів доцільно затвердити внутрішній порядок формування інвентарних номерів. Пропонується використовувати структурований код, у якому перші цифри відображатимуть групу основних засобів (наприклад: 01 - будівлі, 02 - обладнання, 03 - комп'ютерна техніка, 04 - транспортні засоби), наступні - підрозділ або місце експлуатації, а останні - порядковий номер об'єкта. Наприклад, інвентарний номер 03-02-015 може означати комп'ютерну техніку навчальної лабораторії №2, об'єкт №15.

Крім того, доцільно затвердити єдині правила внесення технічних характеристик об'єктів: для комп'ютерної техніки - модель, процесор, обсяг пам'яті; для обладнання - потужність, виробник, рік випуску; для транспортних засобів - марка, державний номер, рік випуску. Це забезпечить однаковість облікових даних, спростить інвентаризацію та підвищить якість аналітичної інформації.

Реалізація зазначених пропозицій дозволить підвищити точність облікових даних та зменшити трудомісткість обробки документів.

Наступною важливою пропозицією є впровадження електронного документообігу в частині обліку основних засобів. На сьогодні в установі переважає паперова форма ведення документації, що уповільнює обмін інформацією між підрозділами та ускладнює контроль за рухом активів. У зв'язку з цим доцільно:

- перевести основні первинні документи (акти, накладні, інвентарні картки) в електронний формат;
- забезпечити їх зберігання у централізованій базі даних;
- впровадити електронний підпис відповідальних осіб.

У ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» доцільно здійснювати перехід до електронного документообігу поступово, із використанням змішаного формату документів на перехідному етапі. На першому етапі рекомендується перевести в електронний формат документи, пов'язані з надходженням та експлуатацією основних засобів: акти приймання-передачі, накладні, інвентарні картки, акти внутрішнього переміщення та відомості нарахування амортизації. Саме ці документи формуються найчастіше та створюють найбільше навантаження на бухгалтерську службу.

На другому етапі доцільно перевести в електронний формат документи щодо списання та вибуття основних засобів, оскільки вони потребують додаткового погодження комісій та органів управління.

Для реалізації цієї пропозиції доцільно використовувати спеціалізоване програмне забезпечення, яке підтримує бухгалтерський облік у державному секторі, зокрема «М.Е.Дос», «IS-pro», «MASTER: Бухгалтерія для бюджетних установ» або інші програми, сумісні з вимогами Державної казначейської служби України. Використання таких програм дозволить автоматизувати формування документів, забезпечити їх електронне погодження та інтеграцію з бухгалтерським обліком. Застосування змішаного формату на перехідному етапі дозволить уникнути ризику втрати даних та забезпечить адаптацію працівників до нової системи документообігу.

Під централізованою базою даних доцільно розуміти єдине електронне сховище документів та облікової інформації про основні засоби, доступ до якого матимуть бухгалтерія, адміністрація закладу та матеріально відповідальні особи відповідно до наданих прав доступу. Для її створення

необхідно організувати серверне або хмарне сховище із резервним копіюванням інформації та системою захисту даних.

З урахуванням вимог до державних установ доцільно використовувати захищені державні або сертифіковані програмні рішення, які відповідають вимогам кібербезпеки та законодавства щодо захисту інформації. База даних може розміщуватися на локальному сервері закладу або у захищеному державному хмарному середовищі.

Для організації електронного документообігу доцільно впровадити кваліфікований електронний підпис для працівників, які беруть участь в оформленні операцій з основними засобами. У першу чергу електронний підпис повинні мати: директор закладу, головний бухгалтер, бухгалтер з обліку необоротних активів, матеріально відповідальні особи та члени комісії зі списання основних засобів.

Підписання документів доцільно здійснювати поетапно. Спочатку документ формує бухгалтер або відповідальна особа, після чого його підписує матеріально відповідальна особа. Далі документ погоджується головним бухгалтером та затверджується директором закладу. Для окремих документів, наприклад актів списання, може використовуватись паралельне підписання членами комісії.

У разі тимчасової відсутності посадової особи (відпустка, лікарняний) необхідно передбачити механізм делегування права підпису іншому працівнику на підставі наказу керівника. Також доцільно визначити строки підписання документів та порядок анулювання або повторного підпису у разі виявлення помилок. Це дозволить забезпечити безперервність документообігу та підвищить рівень контролю за операціями з основними засобами.

Адміністрування системи доцільно покласти на системного адміністратора або відповідального працівника з інформаційних технологій, який забезпечуватиме резервне копіювання, оновлення програмного забезпечення та контроль доступу користувачів. Для запобігання втраті даних

необхідно передбачити регулярне створення резервних копій та обмеження доступу сторонніх осіб до електронного архіву.

Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню оперативності обліку, зниженню ризику втрати документів та покращенню контролю за використанням основних засобів.

Крім того, потребує вдосконалення інвентарний облік основних засобів, який є ключовим елементом контролю за їх наявністю та станом. У ході дослідження встановлено, що інвентарні картки ведуться, однак не завжди забезпечується їх своєчасне оновлення та узгодження з фактичними даними. У зв'язку з цим пропонується:

- перевести інвентарні картки в електронний формат із можливістю оперативного оновлення інформації;
- забезпечити регулярне звіряння даних обліку з результатами інвентаризації;
- посилити контроль за присвоєнням і використанням інвентарних номерів.

Для ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» доцільно здійснити поступове переведення інвентарних карток обліку основних засобів в електронний формат із можливістю оперативного внесення змін щодо місця експлуатації, матеріально відповідальної особи, технічного стану та нарахування амортизації. Реалізувати це доцільно шляхом використання спеціалізованих програмних продуктів для бюджетних установ, зокрема «MASTER: Бухгалтерія для бюджетних установ», «IS-pro» або «Парус-Бюджет», які підтримують ведення електронних інвентарних карток та інтеграцію з бухгалтерським обліком.

На першому етапі доцільно створити електронні картки для нових об'єктів основних засобів, а надалі поступово перенести інформацію щодо раніше введених в експлуатацію активів. Оновлення інформації повинно здійснюватися бухгалтером з обліку необоротних активів після оформлення відповідних первинних документів. Це дозволить забезпечити оперативність

обліку, спростить проведення інвентаризації та зменшить ризик втрати інформації.

Доцільно встановити диференційований підхід до проведення інвентаризації основних засобів залежно від характеру їх використання. Повну інвентаризацію всіх основних засобів доцільно проводити щорічно перед складанням річної фінансової звітності відповідно до вимог законодавства. Водночас для об'єктів, що інтенсивно використовуються у навчальному процесі (комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, обладнання навчально-виробничих майстерень), доцільно проводити додаткову вибірккову інвентаризацію не рідше одного разу на півріччя.

Порядок та періодичність проведення інвентаризації необхідно закріпити у наказі керівника про організацію бухгалтерського обліку та проведення інвентаризації. Проведення звірки фактичної наявності об'єктів із даними бухгалтерського обліку доцільно покласти на інвентаризаційну комісію, до складу якої повинні входити головний бухгалтер, бухгалтер з обліку основних засобів, представник адміністрації та матеріально відповідальні особи. Це дозволить забезпечити контроль за збереженням майна та своєчасне виявлення нестач, пошкоджень або невідповідностей.

Для посилення контролю за використанням інвентарних номерів у закладі доцільно затвердити єдиний порядок їх присвоєння та ведення журналу реєстрації інвентарних номерів. Присвоєння номерів повинно здійснюватися виключно бухгалтером з обліку необоротних активів після прийняття об'єкта на баланс установи. Повторне використання інвентарних номерів для нових об'єктів після списання старих не допускається.

Крім того, доцільно забезпечити маркування об'єктів спеціальними інвентарними наліпками або штрих кодами, що дозволить спростити проведення інвентаризації та контроль за переміщенням майна. Контроль правильності використання інвентарних номерів повинні здійснювати бухгалтерія та матеріально відповідальні особи під час інвентаризації та внутрішніх перевірок.

Реалізація зазначених пропозицій дозволить підвищити достовірність облікової інформації, забезпечити прозорість руху основних засобів та створити надійну інформаційну базу для подальшого аналізу їх ефективності.

У процесі аналізу, проведеного в підпункті 2.3, встановлено тенденцію до зростання рівня зносу основних засобів, що свідчить про їх поступове старіння та недостатні темпи оновлення. Це знижує достовірність оцінки активів і негативно впливає на показники ефективності їх використання. У зв'язку з цим доцільно сформулювати пропозиції щодо вдосконалення обліку амортизації та зносу основних засобів.

Передусім пропонується здійснити перегляд строків корисного використання основних засобів. На практиці в установі застосовуються строки, що не завжди відповідають фактичному технічному стану об'єктів. У результаті це призводить до:

- або заниження суми амортизації (при завищених строках),
- або передчасного повного зносу (при занижених строках).

У зв'язку з цим доцільно:

- проводити періодичний аналіз фактичного стану основних засобів;
- коригувати строки корисного використання з урахуванням інтенсивності експлуатації;
- враховувати результати інвентаризації та технічних оглядів.

Для забезпечення ефективного використання основних засобів у закладі доцільно проводити періодичний аналіз їх технічного стану. Такий аналіз рекомендується здійснювати не рідше одного разу на рік перед формуванням кошторису та плануванням витрат на ремонт або оновлення матеріально-технічної бази. Для комп'ютерної техніки та обладнання навчально-виробничих майстерень доцільно проводити додаткові технічні огляди один раз на півріччя через підвищену інтенсивність їх використання.

Проведення аналізу доцільно покласти на комісію, до складу якої входять представники адміністрації, бухгалтерії, завідувачі майстерень або

кабінетів та відповідальні за технічне обслуговування працівники. Результати аналізу необхідно оформлювати актом технічного огляду або висновком комісії із зазначенням ступеня зносу, технічного стану об'єкта, потреби в ремонті, модернізації або списанні. Це дозволить своєчасно виявляти непридатні активи та планувати оновлення матеріально-технічної бази закладу.

У процесі експлуатації окремі об'єкти основних засобів можуть використовуватись інтенсивніше, ніж передбачалося під час їх первісного визнання. Особливо це стосується комп'ютерної техніки, мультимедійного обладнання та обладнання навчально-виробничих майстерень ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів». У зв'язку з цим доцільно періодично переглядати строки корисного використання таких об'єктів.

Перегляд строків корисного використання рекомендується проводити під час річної інвентаризації або технічного огляду основних засобів. Відповідні пропозиції повинна готувати комісія з обліку та списання основних засобів за участю бухгалтера, матеріально відповідальних осіб та працівників, які здійснюють технічне обслуговування обладнання. Рішення про зміну строку корисного використання необхідно оформлювати актом комісії та затверджувати наказом керівника закладу. Після цього бухгалтерія повинна внести відповідні зміни до інвентарної картки та порядку нарахування амортизації.

Результати інвентаризації та технічних оглядів основних засобів доцільно використовувати під час прийняття управлінських рішень щодо ремонту, модернізації, переміщення або списання активів. Для цього після завершення інвентаризації або технічного огляду інвентаризаційна комісія повинна скласти порівняльні відомості та акти технічного стану із зазначенням виявлених недоліків, рівня зносу та рекомендацій щодо подальшої експлуатації об'єктів.

На підставі цих документів бухгалтерія повинна вносити зміни до облікових даних, а адміністрація закладу — приймати рішення щодо проведення ремонту, модернізації чи списання об'єктів. Рішення оформлюється наказом керівника закладу. Такий підхід дозволить забезпечити відповідність облікових даних фактичному стану активів та підвищить ефективність управління основними засобами установи.

Наступною важливою пропозицією є застосування більш точних методів нарахування амортизації. В установі переважно використовується прямолінійний метод, який є простим у застосуванні, але не завжди відображає реальний процес споживання економічних вигід від використання активів. З огляду на це пропонується:

- диференціювати підходи до нарахування амортизації залежно від виду основних засобів;
- для окремих об'єктів (обладнання, техніка) застосовувати методи, що враховують інтенсивність використання;
- забезпечити відповідність обраного методу економічній сутності використання активу.

З урахуванням структури основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» доцільно застосовувати різні методи амортизації залежно від особливостей використання окремих груп активів.

Для будівель навчальних корпусів, майстерень та адміністративних приміщень доцільно застосовувати прямолінійний метод амортизації, оскільки такі об'єкти використовуються рівномірно протягом тривалого часу та мають стабільний рівень фізичного зносу. Використання цього методу забезпечує рівномірне перенесення вартості об'єкта на витрати установи.

Для комп'ютерної техніки, мультимедійного обладнання та оргтехніки доцільно застосовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості, оскільки такі активи швидко морально зношуються через постійне оновлення

інформаційних технологій. Це дозволить швидше накопичувати амортизаційні суми для оновлення технічної бази закладу.

Для обладнання навчально-виробничих майстерень доцільно застосовувати виробничий метод амортизації, оскільки рівень їх зносу безпосередньо залежить від інтенсивності використання у навчальному процесі. Наприклад, верстати та спеціалізоване виробниче обладнання можуть використовуватись нерівномірно залежно від кількості навчальних груп та обсягів практичної підготовки здобувачів освіти.

Для транспортних засобів доцільно застосовувати виробничий метод або прямолінійний метод залежно від інтенсивності експлуатації. Якщо транспорт використовується постійно для господарських потреб закладу, більш доцільним є виробничий метод із врахуванням пробігу транспортного засобу.

Для комп'ютерної техніки, мультимедійних комплексів, інтерактивних дошок та обладнання навчально-виробничих майстерень доцільно застосовувати виробничий метод амортизації або метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Виробничий метод доцільно використовувати для верстатів, зварювального обладнання, навчального виробничого устаткування та транспортних засобів, оскільки він дозволяє нараховувати амортизацію залежно від фактичного обсягу використання обладнання. Це забезпечить більш точне відображення реального зносу активів та дозволить своєчасно визначати потребу в ремонті чи оновленні.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості доцільно застосовувати для комп'ютерної техніки, серверного обладнання та мультимедійних засобів, оскільки вони швидко морально старіють. Використання цього методу дозволить прискорити накопичення коштів на оновлення технічної бази та підвищить відповідність обліку фактичним умовам експлуатації активів.

Для забезпечення відповідності методу амортизації економічній сутності використання активу в установі доцільно здійснювати попередній

аналіз характеру експлуатації кожної групи основних засобів. Такий аналіз повинна проводити комісія з обліку основних засобів за участю головного бухгалтера, бухгалтера з обліку необоротних активів, матеріально відповідальних осіб та представників адміністрації закладу.

Під час визначення методу амортизації необхідно враховувати строк корисного використання об'єкта, інтенсивність його експлуатації, ризик морального зносу та особливості використання у навчальному процесі. Прийняті рішення повинні закріплюватися в наказі про облікову політику установи. У разі зміни умов експлуатації або суттєвого збільшення навантаження на обладнання комісія може ініціювати перегляд методу амортизації або строку корисного використання об'єкта.

Крім того, необхідно посилити контроль за накопиченням зносу основних засобів. У ході дослідження встановлено, що зростання зносу відбувається швидшими темпами, ніж оновлення активів, що створює ризик технічного відставання установи. У зв'язку з цим пропонується:

- здійснювати регулярний моніторинг рівня зносу за окремими групами основних засобів;
- встановити граничні рівні зносу, після досягнення яких об'єкти підлягають списанню або модернізації;
- використовувати дані обліку зносу для планування оновлення матеріально-технічної бази.

У ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» доцільно здійснювати регулярний моніторинг рівня зносу насамперед за такими групами основних засобів: комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, обладнання навчально-виробничих майстерень, транспортні засоби та виробничий інвентар. Саме ці об'єкти найбільш інтенсивно використовуються та мають підвищений ризик фізичного і морального зносу.

Моніторинг доцільно проводити не рідше одного разу на півріччя шляхом аналізу даних бухгалтерського обліку, результатів технічних оглядів та інвентаризації. Проведення такого аналізу дозволить своєчасно виявляти

об'єкти, які потребують ремонту, модернізації або списання, а також формувати обґрунтовану потребу в оновленні матеріально-технічної бази закладу.

Для підвищення ефективності управління основними засобами в установі доцільно встановити орієнтовні граничні рівні зносу для окремих груп активів. Зокрема, для комп'ютерної техніки та мультимедійного обладнання доцільно встановити граничний рівень зносу на рівні 80 %, оскільки після цього такі об'єкти зазвичай втрачають технічну актуальність і потребують оновлення. Для обладнання навчально-виробничих майстерень та транспортних засобів граничний рівень може становити 90 %, якщо їх подальша експлуатація не створює загрози безпеці та не призводить до значних витрат на ремонт.

Реалізацію цього підходу доцільно здійснювати шляхом проведення технічних оглядів та аналізу даних бухгалтерського обліку. Після досягнення встановленого рівня зносу комісія з обліку та списання основних засобів повинна проводити оцінку технічного стану об'єкта та складати акт технічного обстеження або висновок комісії. На підставі цього документа керівник закладу приймає рішення про модернізацію, ремонт або списання об'єкта, яке оформлюється відповідним наказом.

У процесі дослідження встановлено, що облік витрат, пов'язаних із ремонтом і поліпшенням основних засобів, в установі здійснюється, однак потребує більш чіткого методичного розмежування. Неправильна класифікація таких витрат може призводити до викривлення вартості активів і фінансових результатів. У зв'язку з цим доцільно сформулювати пропозиції щодо вдосконалення обліку ремонтів, модернізації та поліпшення основних засобів.

Насамперед пропонується забезпечити чітке розмежування поточних витрат і капітальних інвестицій. На практиці існує ризик віднесення витрат на модернізацію до поточних витрат або навпаки, що впливає на достовірність облікових даних. У зв'язку з цим доцільно:

- розробити внутрішні критерії віднесення витрат до ремонту або модернізації;
- враховувати вплив робіт на майбутні економічні вигоди від використання активу. Наприклад, заміна застарілих комп'ютерів у навчальних кабінетах на сучасніші комплектуючі дозволяє використовувати нове програмне забезпечення та підвищує ефективність навчального процесу, тому такі витрати доцільно капіталізувати;
- документально підтверджувати характер виконаних робіт.

Для ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» доцільно розробити внутрішні критерії розмежування витрат на поточний ремонт та модернізацію основних засобів і закріпити їх у наказі про облікову політику установи або окремому положенні про облік основних засобів.

До витрат на поточний ремонт доцільно відносити роботи, які здійснюються для підтримання об'єкта у робочому стані без зміни його технічних характеристик, потужності або строку корисного використання. Наприклад, заміна окремих деталей, фарбування приміщень, дрібний ремонт комп'ютерної техніки чи електромережі. Такі витрати повинні списуватись на витрати звітного періоду.

До модернізації або поліпшення слід відносити роботи, які призводять до підвищення продуктивності об'єкта, збільшення строку його корисного використання, покращення технічних характеристик або розширення функціональних можливостей. Наприклад, встановлення нового програмного забезпечення для серверного обладнання, заміна застарілих комплектуючих комп'ютерної техніки на більш потужні, переобладнання навчально-виробничих майстерень сучасними системами управління. Такі витрати повинні збільшувати первісну вартість об'єкта.

Рішення щодо розмежування витрат доцільно покласти на комісію з обліку та списання основних засобів за участю головного бухгалтера, бухгалтера з обліку необоротних активів, представника адміністрації та

працівника, відповідального за технічний стан об'єкта. Прийняте рішення необхідно фіксувати в акті технічного обстеження або висновку комісії.

Для правильного розмежування витрат на ремонт і модернізацію необхідно документально підтверджувати характер виконаних робіт, тобто зазначати, чи були роботи спрямовані лише на підтримання об'єкта у робочому стані, чи призвели до покращення його технічних характеристик, продуктивності або строку експлуатації.

Таке підтвердження доцільно здійснювати шляхом оформлення актів виконаних робіт, дефектних актів, технічних висновків або службових записок відповідальних працівників. Документи повинні підписуватися представником підрядної організації (у разі виконання робіт сторонньою організацією), матеріально відповідальною особою, працівником, відповідальним за технічний стан об'єкта, головним бухгалтером та членами комісії з обліку основних засобів. Це дозволить обґрунтувати порядок відображення витрат у бухгалтерському обліку та уникнути помилок під час перевірок.

Поточні ремонти повинні відображатися у складі витрат звітного періоду, оскільки вони не збільшують вартість активу, а лише підтримують його у робочому стані. Натомість модернізація та поліпшення, що призводять до підвищення продуктивності або продовження строку служби, мають розглядатися як капітальні інвестиції.

У цьому контексті важливою є пропозиція щодо відображення модернізації у вартості основних засобів. У разі здійснення поліпшень доцільно:

- збільшувати первісну (або залишкову) вартість об'єкта;
- переглядати строк корисного використання;
- коригувати суму амортизації з урахуванням нових характеристик активу.

Крім того, доцільно посилити контроль за документальним оформленням таких операцій, зокрема:

- оформлення актів виконаних робіт із зазначенням характеру покращень;
- узгодження рішень про модернізацію з керівництвом установи;
- відображення змін у відповідних облікових регістрах.

Після завершення ремонту або модернізації основних засобів у закладі доцільно скласти акт виконаних робіт, у якому необхідно зазначати перелік виконаних робіт, технічний стан об'єкта до та після проведення робіт, а також інформацію про наявність покращень технічних характеристик або строку корисного використання.

Оформлення такого акта повинно здійснюватися комісією за участю представника адміністрації закладу, бухгалтера з обліку необоротних активів, матеріально відповідальної особи та працівника, відповідального за технічне обслуговування обладнання. У разі виконання робіт сторонньою організацією до підписання акта також залучається представник виконавця робіт. Це забезпечить належне документальне підтвердження результатів ремонту або модернізації.

Рішення про проведення модернізації основних засобів доцільно погоджувати з керівником ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» до початку виконання робіт. Для цього комісія з обліку основних засобів повинна готувати службову записку або технічний висновок із обґрунтуванням необхідності модернізації, описом запланованих робіт, очікуваними результатами та орієнтовною вартістю.

На зазначених документах керівник установи повинен проставляти відмітку про погодження або затвердження. Остаточне рішення щодо проведення модернізації необхідно оформлювати наказом керівника закладу, у якому визначаються відповідальні особи, джерела фінансування та строки виконання робіт.

Після завершення ремонту або модернізації бухгалтерія установи повинна вносити відповідні зміни до облікових регістрів та інвентарних карток основних засобів. Такі зміни включають коригування первісної

вартості об'єкта, строку корисного використання, суми нарахованої амортизації та технічних характеристик активу.

Внесення змін до облікових реєстрів доцільно покласти на бухгалтера з обліку необоротних активів під контролем головного бухгалтера. Підставою для внесення змін повинні бути акти виконаних робіт, висновки комісії та наказ керівника про проведення модернізації або поліпшення основного засобу. Це забезпечить достовірність бухгалтерського обліку та відповідність облікових даних фактичному стану активів установи.

У ході дослідження встановлено, що в установі облік основних засобів частково автоматизований, однак значна частина облікових процедур залишається трудомісткою та залежною від ручної обробки даних. Це призводить до зниження оперативності отримання інформації, ускладнює контроль за рухом активів і підвищує ймовірність помилок. У зв'язку з цим доцільно сформулювати пропозиції щодо автоматизації обліку основних засобів, спрямовані на підвищення ефективності облікової системи установи.

Насамперед пропонується впровадження сучасних бухгалтерських інформаційних систем, які дозволять забезпечити комплексний підхід до ведення обліку основних засобів. Використання таких систем дасть можливість об'єднати всі облікові процеси в єдиному інформаційному середовищі, що забезпечить узгодженість даних, їх оперативне оновлення та доступність для аналізу. Це є особливо актуальним для досліджуваної установи, де спостерігається потреба в підвищенні якості інформаційного забезпечення управління основними засобами.

Важливою складовою автоматизації є впровадження автоматичного розрахунку амортизації основних засобів. Застосування програмних рішень дозволить здійснювати нарахування амортизації відповідно до заданих параметрів, враховуючи строки корисного використання, методи амортизації та зміни, пов'язані з модернізацією об'єктів. Це забезпечить підвищення точності розрахунків, своєчасність їх виконання та зменшення впливу людського фактора на результати обліку.

Крім того, доцільно організувати ведення електронних реєстрів основних засобів, які будуть містити повну та актуальну інформацію про кожний об'єкт. Перехід до електронного формату дозволить оперативно відображати всі зміни, пов'язані з рухом активів, включаючи їх надходження, переміщення, модернізацію та списання. Це, у свою чергу, сприятиме підвищенню прозорості облікових процесів і забезпечить надійну основу для подальшого аналізу ефективності використання основних засобів.

3.2. Застосування сучасних цифрових інструментів для автоматизації аналізу та візуалізації показників руху основних засобів

У ході проведеного дослідження встановлено, що аналіз основних засобів у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» здійснюється переважно вручну із використанням стандартних табличних документів та традиційних методів обробки інформації. Основна частина аналітичних розрахунків виконується за допомогою електронних таблиць без застосування автоматизованих інструментів обробки та візуалізації даних. Це ускладнює процес аналізу, збільшує трудомісткість обліково-аналітичних процедур та потребує значних витрат часу на підготовку інформації.

Встановлено, що розрахунок показників руху, стану та ефективності використання основних засобів проводиться окремо для кожного показника, що призводить до дублювання розрахункових операцій і підвищує ризик виникнення помилок при обробці даних. Особливо це стосується визначення показників надходження, вибуття, зносу та динаміки вартості основних засобів за декілька звітних періодів. За відсутності автоматизованих алгоритмів значна частина часу витрачається не на сам аналіз, а на технічну підготовку розрахунків.

Крім того, результати аналізу подаються переважно у вигляді звичайних таблиць, що ускладнює сприйняття інформації та не забезпечує достатнього рівня наочності для прийняття управлінських рішень. Відсутність графічної візуалізації не дозволяє оперативно оцінювати тенденції зміни вартості основних засобів, обсягів їх надходження та вибуття, а також динаміку показників ефективності використання матеріально-технічної бази установи.

У сучасних умовах цифровізації обліково-аналітичних процесів використання лише традиційних табличних методів аналізу вже не забезпечує достатнього рівня оперативності та аналітичності інформації. У зв'язку з цим виникає необхідність впровадження сучасних цифрових інструментів, які дозволять автоматизувати процес розрахунку показників, забезпечити візуалізацію результатів аналізу та підвищити ефективність обробки інформації щодо основних засобів установи.

Для підвищення ефективності аналізу основних засобів доцільним є використання сучасних цифрових інструментів, які забезпечують автоматизацію розрахунків, обробку значних обсягів даних та візуалізацію результатів аналізу. Серед найбільш поширених програмних продуктів, що можуть використовуватися для аналізу основних засобів, доцільно виділити Microsoft Excel, Statistica, MATLAB та Python. Кожен із зазначених інструментів має власні функціональні можливості, переваги та обмеження, що визначають доцільність їх використання залежно від масштабу діяльності установи, складності аналітичних процедур та фінансових можливостей.

Для ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» особливо важливими критеріями вибору програмного продукту є простота використання, можливість автоматизації аналітичних розрахунків, наявність інструментів візуалізації даних, а також мінімальні витрати на впровадження та обслуговування програмного забезпечення. У зв'язку з цим доцільним є порівняння найбільш доступних та поширених цифрових інструментів аналізу основних засобів.

Таблиця 3.2

Порівняльна характеристика програмних продуктів для аналізу основних
засобів бюджетної установи

Програмний продукт	Призначення	Переваги	Недоліки	Орієнтовна вартість
Microsoft Excel	Обробка табличних даних, економічний аналіз, побудова діаграм	Простий у використанні, поширений, підтримує формули та графіки	Обмежена автоматизація складних аналітичних процесів	Входить до пакета Microsoft 365
Statistica	Статистичний аналіз та моделювання	Потужні статистичні функції та аналітика	Складний інтерфейс, потребує спеціальної підготовки	Висока комерційна вартість
MATLAB	Математичне моделювання та автоматизація розрахунків	Широкі можливості автоматизації та візуалізації	Потребує навичок програмування	Висока комерційна вартість
Python	Автоматизація аналізу даних та побудова графіків	Безкоштовний, гнучкий, підтримує сучасні бібліотеки аналізу даних	Потребує написання скриптів та базових навичок програмування	Безкоштовно

Джерело: сформовано автором

Проведене порівняння свідчить, що для потреб ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» найбільш доцільним є використання поєднання Microsoft Excel та Python. Excel забезпечує зручне введення та первинну обробку інформації, тоді як Python дозволяє автоматизувати розрахунок показників руху й ефективності використання основних засобів, а також здійснювати автоматичну побудову графіків і візуалізацію результатів аналізу. Крім того, використання Python не потребує додаткових фінансових витрат на придбання програмного забезпечення, що є важливим фактором для бюджетної установи.

З метою апробації можливостей цифрових інструментів у процесі аналізу основних засобів було використано мову програмування Python, яка дозволяє автоматизувати обробку економічної інформації, виконувати

аналітичні розрахунки та будувати графічну візуалізацію результатів. Для проведення аналізу використано фактичні дані ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» щодо первісної вартості основних засобів, обсягів їх надходження та вибуття за 2023–2025 рр.

У процесі апробації було створено програмний код завдяки ChatGPT, який забезпечує автоматичний розрахунок чистого приросту основних засобів, визначення темпів зміни їх вартості, а також побудову графіків динаміки основних показників. Використання такого підходу дозволяє значно скоротити час проведення аналітичних процедур, мінімізувати ризик помилок при ручних розрахунках та підвищити наочність подання результатів аналізу.

Нижче наведено фрагмент програмного коду Python, використаного для автоматизації аналізу основних засобів установи.

Рік - 2023, 2024, 2025
 Первісна вартість ОЗ - 2212, 2164, 1920
 Надходження - 656, 285, 105
 Вибуття - 383, 333, 349

Напиши код Python для:
 автоматичного розрахунку;
 побудови графіків;
 візуалізацію динаміки.

Python
Виконується

```

import pandas as pd
import matplotlib.pyplot as plt

# Вхідні дані
data = {
    'Рік': [2023, 2024, 2025],
    'Первісна вартість ОЗ': [2212, 2164, 1920],
    'Надходження': [656, 285, 105],
    'Вибуття': [383, 333, 349]
}

# Створення таблиці DataFrame
df = pd.DataFrame(data)

# Автоматичний розрахунок чистого приросту
df['Чистий приріст'] = df['Надходження'] - df['Вибуття']

# Розрахунок темпу зміни первісної вартості (%)
df['Темп зміни вартості (%)'] = df['Первісна вартість ОЗ'].pct_change() * 100

# Виведення таблиці результатів
print(df)

```

Рис. 3.1. Фрагмент програмного коду Python написаного ChatGPT

У результаті виконання програмного коду було автоматично сформовано графічну візуалізацію показників руху та динаміки основних засобів ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів». Використання засобів візуалізації дозволяє більш наочно представити

результати аналізу та оперативно оцінити тенденції зміни вартості, надходження і вибуття основних засобів за досліджуваний період.

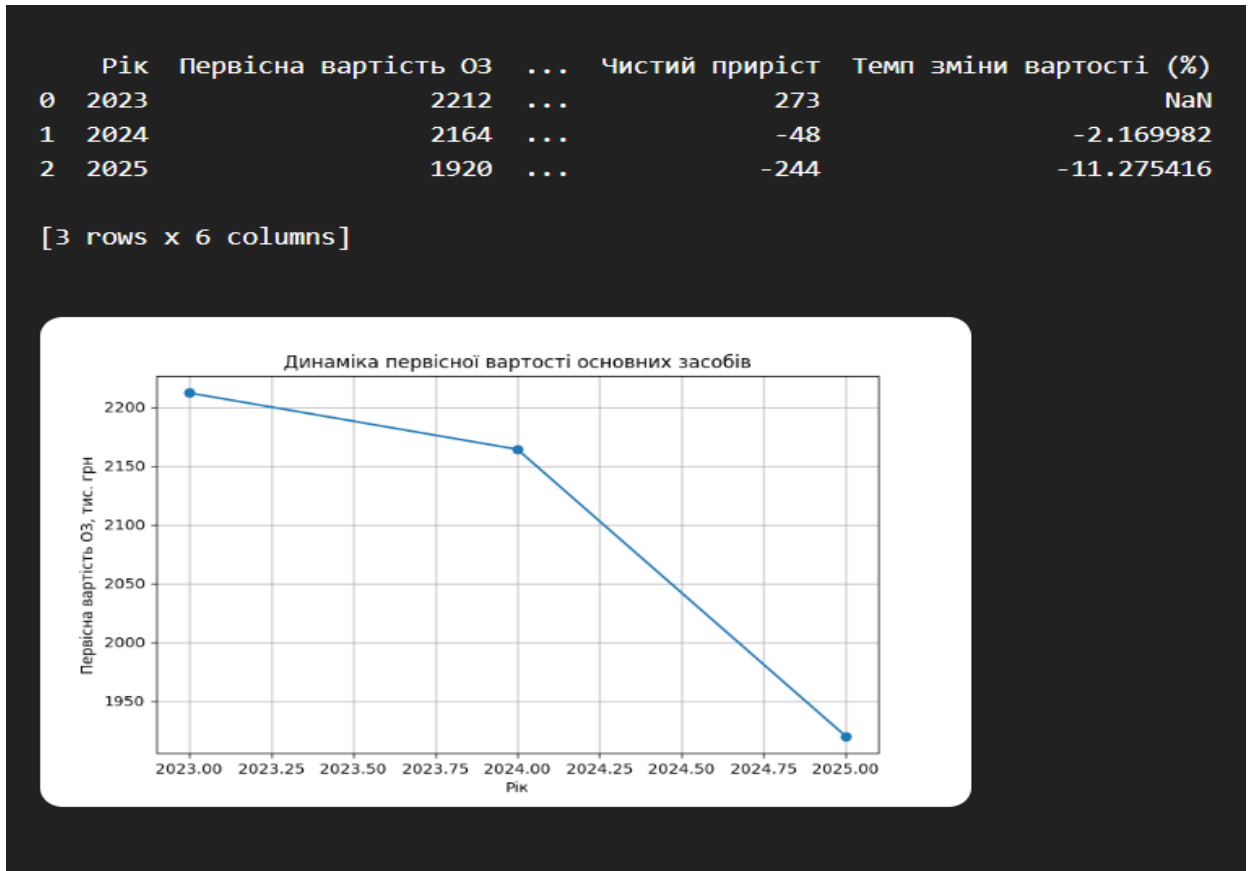

Рис. 3.2. Фрагмент виконання програмного коду Python написаного ChatGPT

Побудовані графіки дозволили наочно відобразити тенденцію скорочення первісної вартості основних засобів установи протягом 2023–2025 р., а також зменшення обсягів надходження основних засобів. Одночасно спостерігається відносно стабільний рівень вибуття, що свідчить про поступове скорочення матеріально-технічної бази установи.

Консоль

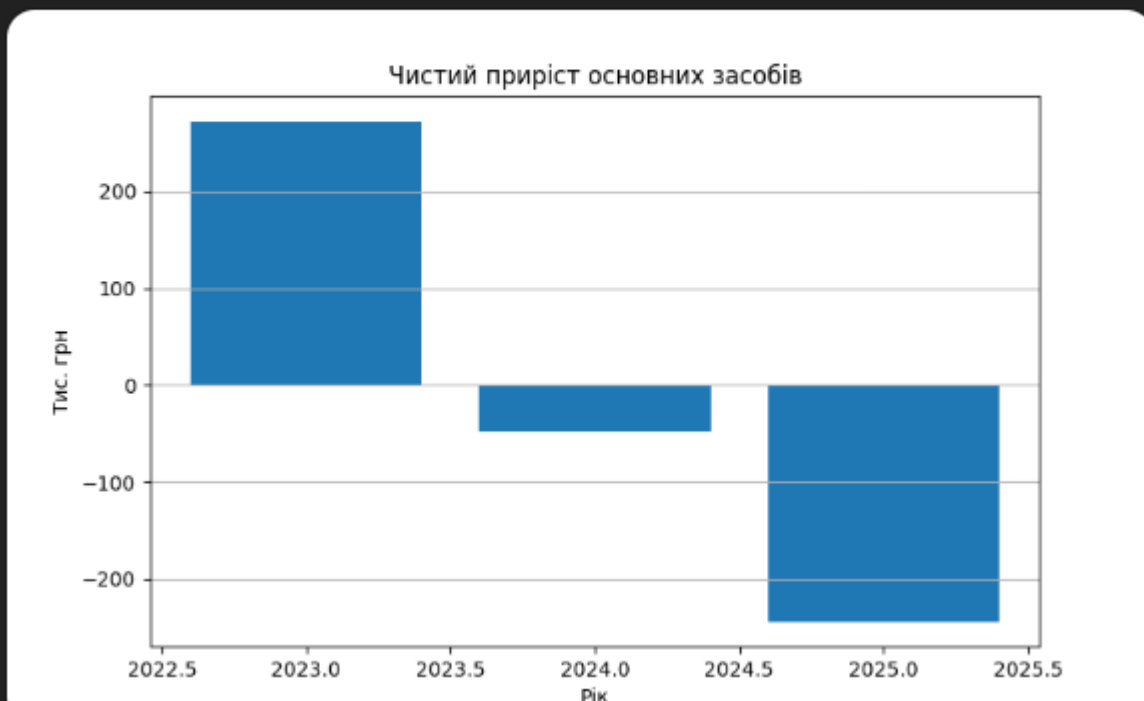
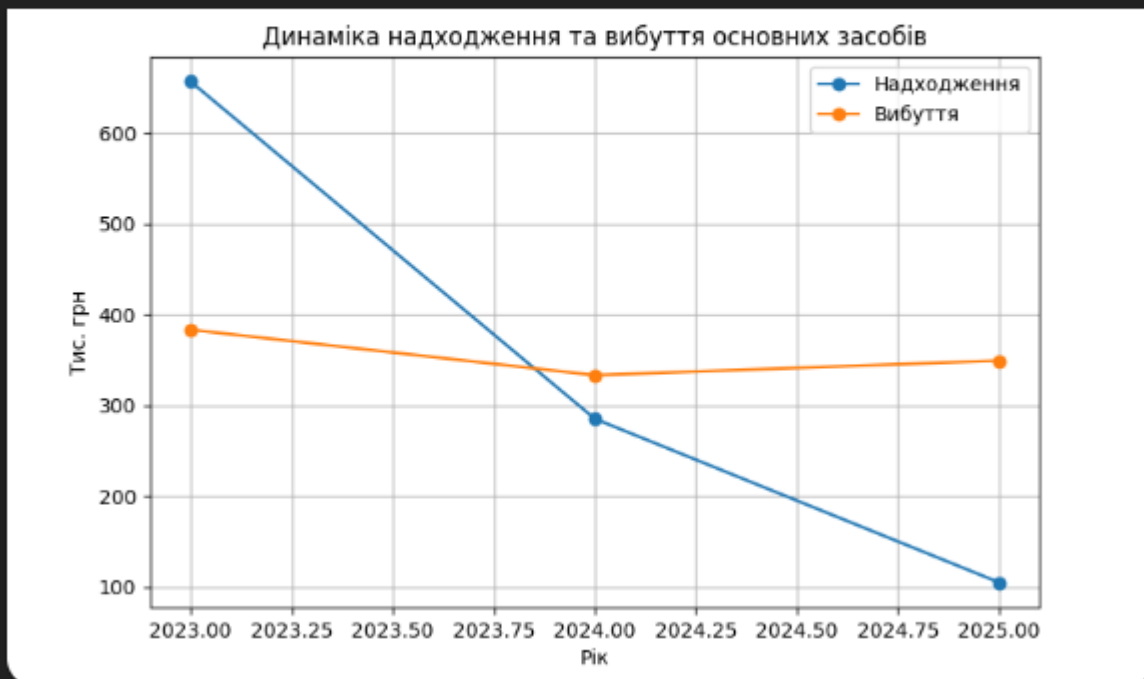

Рис. 3.3. Фрагмент виконання програмного коду Python написаного ChatGPT

Результати апробації підтвердили, що використання цифрових інструментів аналізу забезпечує автоматизацію розрахунків, підвищує наочність представлення аналітичної інформації та дозволяє оперативно формувати графічні звіти без додаткових фінансових витрат. Використання Python може бути ефективно застосоване у практичній діяльності ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» для вдосконалення процесу аналізу основних засобів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі вирішено практичне завдання щодо обґрунтування теоретичних положень та удосконалення організації бухгалтерського обліку і аналізу основних засобів бюджетних установ на прикладі ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» з метою підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, забезпечення достовірності облікової інформації та посилення контролю за використанням державного майна.

1. Досліджено економічну сутність основних засобів бюджетних установ та узагальнено теоретичні підходи до їх класифікації й обліку. Встановлено, що основні засоби є ключовою складовою матеріально-технічної бази бюджетних установ, а ефективність їх використання безпосередньо впливає на якість надання освітніх послуг та результативність використання бюджетних коштів. Узагальнення теоретичних положень дало змогу визначити особливості функціонування основних засобів у державному секторі та сформулювати основу для подальшого удосконалення системи їх обліку й аналізу.

2. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів у державному секторі та встановлено, що організація обліку в бюджетних установах здійснюється відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та інших нормативних документів. Визначено, що сучасна система нормативного регулювання забезпечує належний рівень організації бухгалтерського обліку, проте потребує подальшого вдосконалення в частині деталізації окремих процедур документування, переоцінки та внутрішнього контролю основних засобів.

3. Досліджено організаційно-економічну характеристику ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів».

Встановлено, що протягом 2023–2025 років спостерігалось зростання загальної вартості активів установи, що свідчить про розширення ресурсного потенціалу закладу. Водночас виявлено негативну тенденцію до зменшення вартості основних засобів та їх питомої ваги у структурі активів, що може свідчити про поступове скорочення матеріально-технічної бази та високий рівень фізичного зносу окремих об'єктів.

4. Досліджено організацію бухгалтерського обліку основних засобів у ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів». Встановлено, що облік основних засобів здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства та охоплює процедури документального оформлення надходження, введення в експлуатацію, переоцінки, ремонту, амортизації та списання основних засобів. Визначено, що використання прямолінійного методу нарахування амортизації забезпечує рівномірне перенесення вартості активів на витрати діяльності та сприяє формуванню достовірної фінансової інформації.

5. Проведено аналіз стану та ефективності використання основних засобів установи із застосуванням системи абсолютних і відносних показників. Визначено, що зменшення вартості основних засобів та скорочення їх питомої ваги у структурі активів свідчать про недостатній рівень оновлення матеріально-технічної бази. Водночас збільшення запасів і фінансових активів характеризує достатній рівень фінансового забезпечення діяльності установи та створює передумови для подальшого розвитку закладу.

6. Удосконалено підходи до організації внутрішнього контролю основних засобів шляхом обґрунтування необхідності посилення контролю за рухом, збереженням та використанням матеріальних активів. Запропоновано забезпечити чітке розмежування відповідальності між працівниками, які здійснюють документальне оформлення операцій з основними засобами, а також удосконалити порядок проведення інвентаризації та контролю за технічним станом об'єктів.

7. Запропоновано удосконалення облікової політики установи в частині розмежування витрат на ремонт і модернізацію основних засобів. Обґрунтовано необхідність розробки внутрішніх критеріїв віднесення витрат до поточного ремонту або поліпшення об'єктів основних засобів із закріпленням відповідних положень у наказі про облікову політику установи. Запропонований підхід сприятиме підвищенню достовірності бухгалтерського обліку та правильності формування фінансових результатів.

8. Обґрунтовано доцільність посилення аналітичної роботи щодо оцінки ефективності використання основних засобів шляхом систематичного розрахунку коефіцієнтів зносу, придатності, оновлення, вибуття, фондovіддачі та фондомісткості. Застосування запропонованої системи аналітичних показників забезпечить можливість своєчасного виявлення проблемних аспектів використання матеріально-технічної бази та підвищить обґрунтованість управлінських рішень щодо оновлення активів.

9. Визначено напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку основних засобів шляхом активізації використання сучасних інформаційних технологій та автоматизації облікових процесів. Запропоновані заходи сприятимуть скороченню часу на обробку первинної документації, підвищенню оперативності формування облікової інформації, зниженню ризику помилок та покращенню якості внутрішнього контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Свірко С. В. Базові положення облікового забезпечення управління бюджетними установами. Фінанси, облік і аудит. 2016. Вип. 2 (28). С. 214–225.
2. Беженар А. Ю. Напрями удосконалення обліку та документального оформлення необоротних активів державних закладів вищої освіти. Актуальні питання економічних наук,. 2025. № 9.
3. Задорожний З. В., Л. Г. Семеген., Л. Т. Богуцька. Актуальні питання облікової політики підприємств щодо необоротних активів: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. 209 с. 21.
4. Бондар М. І., Цятковська О. В. Облік нефінансових активів державних установ в умовах воєнного стану. *Via Economica*. 2023. № 3. С. 27–33.
5. Кононенко О. Л. Організаційний механізм реалізації аналізу та контролю фінансової звітності бюджетних установ України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 15. Ч. 1. С. 188-191
6. Лучко М.Р., Сисюк С.В. Розрахунки та зобов'язання суб'єктів державного сектору. *Економіка і управління*. 2018. № 2(78). С. 125-135
7. Меліхова Т. О., Климова О. В. Удосконалення обліку та внутрішнього контролю списання основних засобів бюджетних установ для підвищення якості контролю та ефективності проведення ревізії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 20. С. 30–36.
8. Ніколашин А. В. Облік основних засобів бюджетної установи // *Економіка та суспільство*. – 2021. – Вип. 32.
9. Яковишина Н. А., Яковенко К.А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 779-782.

10. Лукасевич П. А. Основні засоби бюджетних установ: облік, аналіз та контроль : магістерська робота. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 98 с.
11. Ловінська Л. Г. Бухгалтерський облік у державному секторі: теорія та практика : монографія. – Київ : КНЕУ, 2016.
12. Сушко Н. І. Бухгалтерський облік основних засобів у бюджетних установах: методичні аспекти та практичне застосування. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 12 с.
13. Шара Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. - 440 с.
14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 26.02.2026).
15. Бюджетний кодекс України : Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 26.02.2026).
16. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14> (дата звернення: 26.02.2026).
17. Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16#Text> (дата звернення: 02.03.2026)
18. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text> (дата звернення: 02.03.2026).
19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" (Форми N 1-дс, 2-дс,

3-дс, 4-дс). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text> (дата звернення: 10.03.2026).

20. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text> (дата звернення: 10.03.2026).

21. Офіційний сайт Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/> (дата звернення: 26.02.2026).

22. Офіційний сайт Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua> (дата звернення: 26.02.2026).

23. Баланс (форма №1-дс) ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» за 2023–2025 роки.

24. Примітки до фінансової звітності (форма №5-дс) ДНЗ «Смілянський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» за 2023–2025 роки.

25. Інструкції з обліку основних засобів бюджетних установ : наказ Державного казначейства України і Державного комітету статистики України від 02.12.1997 №125/70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0609-97/ed19971202#Text> (дата звернення: 24.04.2026).

26. Яцунська О. Життєвий цикл об'єкта основних засобів - проблеми оцінки / О. Яцунська. Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. 2014. №2. С. 193-204. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_2_18. (дата звернення: 24.04.2026).

ДОДАТКИ